

27 Mayıs Türk Ulusuna Kutlu OLSUN

DOST

TÜRK SANATINDA YENİNİN GÜZELİN DEĞERLİNİN DOSTU

Ö. SEYFETTİN'İ OKURKEN II

Şatı ERİŞENLER (4. Sayfada)

Okuyanın Suçu Nedir?

Posta ücretlerinde Mart başından bu yana uygulanan yeni tarife, kitapla ilgili olanları güç durumlarına düşürmüştür. Kitap basan, kitap satan, kitap okuyan, kitap bağışlayan, hep birlikte, bundan sonra nasıl davranacaklarını düşünmektedirler.

Sahibi : *Salim ŞENGİL*
Yazı İşleri Sorumlusu :
N. ŞENGİL
Ayda Bir Çıkar

YENİ DİZİ
SAYI : 27
CİLT : 11
HAZİRAN 1963
1,5 LİRA

Türkiye'nin bütün çektiği bilgisizlikten, kültürsüzlüktendir. Bunu bilmiyen kalmadı. Galiba sadece ilgili makamlar farkında değildir. Türkiye'de en son zam yapılacak «madde» kitap olmalıdır. Ama, ilgiler kitap'ı, sigara ile, içki ile bir tutmuşlardır. İçinde beş altı kitap bulunan bir pakete ödenen posta ücreti ile iyice bir kitap satın almak kabildir. Posta ücretlerine yapılan bu zam elbette kitap fiyatlarına da etki yapacaktır. Kitap basanlar ve satanlar, bundan sonra daha dar bir sınır içinde hareket etmek zorunda kalacaklardır. Kitap yardımı ise hemen hemen duracaktır. Ellerindeki fazla kitap ve dergileri köylere göndermek istiyen yurttaşların elini kolunu bağlamak, kitaba özlem çeken köyleri, öğretmenlerini gözleri yolda bekletmek nasıl bir yurtseverlik ölçüsüne vurulabilir?

Eğer posta ücretlerine mutlaka zam yapmak gerekiyor idiyse, hükümet bu amaç için prim ödeme yoluna da gidebilirdi. Ancak, hiçbir şey düşünülmemiş, daha doğrusu

20/21 Mayıs 1963 gecesi demokratik düzene karşı silâhlı bir ayaklanma olmuş, çok küçük bir azınlığın bu şursuz ayaklanmasını kısa zamanda Türk silâhlı kuvvetleri bastırmıştır.

27 Mayıs 1960 hareketi ile demokrasiyi kurtaran ve Türkiye'ye daha geniş bir anayasa getiren Türk ordusunun, bu türlü maceralara sürüklenmeyeceği bir defa daha anlaşılmıştır.

27 Mayıs'ı kutlarken, bu anlayışın daha kuvvetle yerleşmiş olduğunu görmekle mutluyuz.

bu konuya önem verilmemiştir. Kitap bu memlekette hâlâ lüks madde yerine geçmekte, bir türlü ekme kadar gerekli olduğu düşünülmemektedir.

Başımıza bütün gelenler, Türkiye'nin bir türlü istikrara kavuşmaması bilgisizlikle, kültürsüzlükle açıklanabilir. Ekonomik sıkıntılarımız bilgisizliktendir; demokraside tökezlemelerimiz bilgisizliktendir; tenbelliğimiz bilgisizliktendir; geriliğimiz bilgisizliktendir. Bilgiyi de kitap verir. Okuyucusu çok az, alıcısında çok fakir olan memleketimizde zaten kitap pahalı gelmektedir. Bir de posta ücretlerinde yapılan insafsızca zamlar büsbütün pahalılaşmasına yol açmaktadır.

Bu arada, posta idaresinin gazete ile dergiyi kitaptan ayırmasına (2. sayfada)

YAŞAMAK

Ş. AVNİ ÖLEZ (29. Sayfada)

(1. Sayfadan)

değirmek isteriz. Dergiye sağlanan üstünlük neden kitaptan esirgeniyor? Sinema, spor, magazin dergilerinin, dedikodu gazetelerinin yanında kitap daha mı düşük bir maddesidir? Daha çok dergi ve gazete okunsun da daha az kitap okunsun diyorsak bunun gerekçesi nedir? Mart 1963 ten önce kitaba posta ücreti olarak kilosuna bir lira alınıyordu. Dergi ve gazetenin ise kilosuna 20 kuruş... Kitapların da dergi tarifesine indirilmesini beklerken şimdi, kitabın kilosunu iki liraya çıkarılmış, dergi ve gazetelere uygulanan tarife eskisi gibi bırakılmıştır.

Kitaba da dergi ve gazetelere uygulanan hatta, daha da düşük bir tarife sağlanmalıdır. Yoksa, yapılan bütün kalkınma hamleleri, demokrasi çabaları temelsiz, dayanaksız kalır. Okumayan, okuyamayan bir Ulustan iyi ve yararlı hiçbir şey bekleyemeyiz. Ama, istenen kör bir oy ise, o başka!

DÖNEM

EKİM'DE ÇIKIYOR

P. K. 108

YENİŞEHİR — ANKARA

dost

İdare yeri: Rüzgârlı S. Ove

Han. Da. 4 - ANKARA

Tel : 11 98 29

Abonesi :

Yıllık 18 TL. — 6 Aylık 10 TL.

Dış ülkeler için bir mislidir.

Öğretmen ve öğrencilere %20

indirme yapılır.

İlan şartları : Santimi 12 lira

Arka kapak 2 renkli 1.500 TL.

» » 1 » 1.250 TL.

İç » » 1 » 1.000 TL.

Sürekli olarak 6 sayı verenlere

%10, 12 sayı verenlere ise %20

indirim yapılır.

Basıldığı yer:

KARDEŞ MATBAASI - ANKARA

ve kuytulardan

Rüzgâr hortumlarının durdurduğu geçitler.
Taşıtlardan. Bize ağan bakışın.
Ve durup törenlerde. Güneşi yadsıtan şey.
Sarışın bir subaydan izi kalmış yıldızla,
soluk kuytu giysiler.

Kıyılardan törene ağıp ufaldığının,
en sessiz adımları en kuru elleriyle.
Küçülen gövdesinden usulca aldığı şey
gün görmemiş bir giysi. Dönerek rüzgârların.

Korkulan sandıklardan çocuklar getirirdi.
Sesleriyle dönüşen. Yinine uygunluğu.
Savaş masallarına gecede başlatan şey.
İz bırakmış yıldızdan, solan kuytu giysiyi.

Alkol mü gibi sevgi? Daraltığı sokaktan.
Hiç usa vurdunuz mu?
Elleriyle gizlerken bir subay, ağıtını.
Uzun adımlarıyla onları durduran şey, ve kuytulardan.
Alkollerde. Tüysüz, kara bir hayvan

Turgay GÖNENÇ

ayrılan

Düzenli bir gelişimdir desem
Ayrılışı daha büyüyen gözlerimizizin
Bizim kaçışımız orda çünkü, çırıl-çıplak
Kutsanır o yalan sizleyin

Dayanamaz nedense, çünkü bu vuruş
Yapılardan, taşıtlardan, süreden
Saniki yoktur, olmamıştır hiç o bağlar
Ayrılıp sonsuza giden

Rahmi AKSEKİ

YENİ YAYINLARIMIZ

Georges SİMENON'dan

ÖLÜMLE SAKLAMBAÇ

Erhan BENER'in çevirisi çıktı. 4 Lira.

Nâzan GÜNTÜRK'ün

KİM KİME

Şiirleri çıktı. 2,5 Lira.

27 Mayıs Üstüne Acı Düşünceler

Yurtseverliği, ulus severliği gizli kişisel çıkarlarına kalkan yapanlar kimler?

Her ileri düşüncede, her olumlu harekette, üzerlerine ışık tutulmuş yarasa şaşkınlığına uğrıyanlar kimler?

Anayasayı çiğnienler; sömürgeciliği «milliyetçilik», lâikliği dinsizlik, toplumsal adaletçiliği komünistlik diye görenler ve gösterenler kimler?

Tophumun bilgisizlikle uyutulmasında, korkularla sindirilmesinde, yalanlarla beslenmesinde çıkar arıyanlar kimler?

Hilenin, iftiranın, yalanın değil, vatandaş haklarının, emeğe karşılık kazancın; bilmeden, öğrenmede, anlamada yaksızlığın egemen olduğu gerçek demokrasiden korkanlar kimler?

Atatürk ilkelerini savunanları, devrimciliğe inananları, gericiğin her türlüüne savaş açanları çarşı (casus) sayacak kadar namussuz olanlar kimler?

Memleket deyince yalnız midelerini, ulus deyince yalnız ırgatlarını düşünenler kimler?

Yurdunun güzelleşmesinden, toplumunun şerefli bir yaşama düzeyine ulaşmasından, haksızlıklar karşısında kinin, çamurculuğun değil, sadece yasaların söz sahibi olmasını istemekten başka bir suç (!) olmıyanları kötü gözle görenler kimler?

Ulusal gelirin bölüşülmesindeki eşitsizliği yerenleri ulus düşmanı belleyenler kimler?

Sömürülmekten, aldatılmaktan kurtulmuş, haklarına ve özgürlüklerine kavuşmuş, hayatla barışık, yapıcı ve yaratıcı bir toplum hayali ile dertlenen, didinen kişilere kem gözle bakanlar kimler?

Resminde dostluğu, şiirinde kardeşliği, romanında insanlığı veren hilesiz sanatçıyı, bunları verdi diye fişletenler kimler?

..... kimler?

Bu «kimler»in kimlikleri 1960'ın 27 Mayısından önce belliydi, şimdi de belli.

Bu sorular 1960'ın 27 Mayısından önce de vardı, şimdi de var.

Bu soruların mertçe karşılıklarını verecekler 1960'ın 27 Mayısından önce de yoktu, şimdi de yok.

1960'ın 27 Mayısından 1963'ün 27 Mayısına değin geçen zaman içinde bu sorulardan hangisinin düğümü çözüldü? Hele bir düşünün.

Niye çözülemedi? Bir daha düşünün.

Çözülebilecek mi? Gene düşünün.

Ulusunu, yurdunu gizli ve kirli çıkarlarının kal-kanı ardından değil, apaçık yüreğinin apaçık sevgisiyle seven, her türlü alçakça iftiralar karşısında vatandaşlık ve sanatçılık namusuna, evet bir ona sınıksı sarılan kişilerin çığlıklarına kulak verin!

Bu düğümleri çözecek tılsım bu çığlıklardadır.

1 960'ın 27 Mayısından sonra gelen 27 Mayıslar getire getire bana bu düşünceleri mi getirecekti? Bunun için mi sevincimiz gözlerimizden yaş olup akmış, heyecanımız şiir olup ak kâğıtlar üstüne düşmüştü?

«Fişlenmek» için, lâfta özgür, işte köle olmak için, en tabii haklarımızı bile bir sadaka gibi almak için, Türk ve insan demiye dilim varmıyan alçak iftiracının alçaklıklarına kurban edilmek için miydi bütün bunlar?

Anayasayı ben çiğnemedim. Yurdu ben talan etmedim. Ulusa ben kan ağlatmadım. Hazineyi ben soymadım. Politikayı ben soysuzlaştırmadım. Kitlelerin elindeki oyu alıp iktidar koltuğuna kendimi atmak için ben yalan söylemedim. Atatürk'ü ben kötülemedim. Din ve vicdan sömürgeçliğini ben yapmadım. Vataniyi çiftlik, ulusumu ırgat ben saymadım. Atatürk'ün öğretmenini ben dövmedim. Devrimci kuvvetlere ben sövmedim. Köy Enstitülerini, Halkevlerini ben kapatmadım. Anayasayı çiğnedikten sonra, hüküm giydikten sonra, hasta olduktan sonra, hastahaneye geldikten sonra bir pundunu getirip memleketimden ben kaçmadım.

Ben sadece 1960'ın 27 Mayısına çocuklar gibi sevindim.

Ben sadece bu sevincimi, «İkinci Kurtuluş» diye adlandırıp bir şiire döktüm.

Ama ne bilirim bu sevincin bir gün suç olacağını? Ben şimdi suçluyum.

Ben şimdi, bir 27 Mayıs suçlusuyum.

Anayasayı ben çiğnemedim ama, ben suçluyum. Hem size bir şey söyleyeyim mi, suçumu da sevirorum.

tanımsız

Bir pencere küçümen kıyısında göğün
Hani orda bir serin karanfil kokusu
Kaç gün batımı sövgülerden uzak
Ağarınca dirlikle öpüşleri köpükten
Durunca ağlaması gülmeleri çocuksu

Bir hısırtı gölgesi kanadında kuşun
Hani orda o ilk yağmurların sesi
Düşlerde gürültüsüz acılardan öte
Emzirince kökleri göğermesi süttün
Sürdükçe büyümesi sevmeleri çiçeksi

Cevdet ATMACA

Ömer seyfettin'i okurken II

ÖMER SEYFETTİN'E GÖRE ÇAĞININ TÜRKLERİ

U nsurların, böyle, ulusal bilinçlerine, benliklerine, ülkülerine sahip olmalarına, bu uğurda bütün güçleriyle çalışmalarına karşılık, «millet-i hâkime» olan Türkler, ulusal bilinç ve ülküden -bütünü- yoksun, üstelik habersizdirler. «Kavmiyet, milliyet» diye bir şey olduğunu Türklerin sözde en büyük adamları olan Mithat Paşa bile bilmez. (1) «Unsurların» baştan aşağı bir ulusal davranış, kalkınış olan baş kaldırımlarını «hukukî» ve «iktisadî» nedenlere bağlarlar. Bunun için «hukukî ve iktisadî tedbirler» ahrılar. («Mithat Paşa) İlk Bulgar ihtilallerindeki kavmi iştiyaka, millî mânaya akıl erdiremiyor, bu âli hareketi iktisadî müzayekalar gibi şeylere atfederek Anadolunun parasıyla (Bulgarların) topraklarını imara, caddeler, mektepler, kiliseler açmaya çalışıyordu.» (2) «Milliyetçi fırkalarına» girmek istemiyen, Osmanlığa «itikâat eden» Ermeni genci, «iktisat bağlarının din, taassup, milliyet bağlarından daha kuvvetli olduğuna kani» bulunur. (3).

«Hukukî tedbirlerin» başında ise «Meşrutiyet» gelir.

Ömer Seyfettin, -halkın «Hürriyet» dediği, kendisinin de sık sık «Hürriyet» diye andığı- Meşrutiyet'e, İkinci Meşrutiyet'e karşıdır.

Çünkü, her şeyden önce, Meşrutiyet'in, Hürriyet'in içtenliğine inanmaz. «Hürriyet'in sahiden ilânına inanan tıbbiyeliler,...» (4) der. Hürriyet onca bir yalandan, bir gösterişten, bir göz boyasından başka bir şey değildir.

Hürriyet, «şan, şöhret budalaları»nın (5), «fani nefislerinin» (6) «zengin olmak», «şan, şeref kazanmak, zevk, eğlence, güzel kadınlar» gibi «kıymetsiz menfaatlerinden kurulu bir «cennete gitme (leri) için» açılmış bir «kapı»dan başka bir şey değildir.

Hürriyet, içten olsa da, çıkarıcılar için bir umut kapısı olmasa da, gene de, gerçek değildir. Gerçekte, bir başka türlü «hürriyetsizlik»tir. Efruz Bey'deki «Köse mümeyiz» aklına gelen «mantıkî suali» sormaz. «Bir kahramana itirazvari sual sormak tehli-

keli bir kabahat»tir. «Çünkü artık hürriyet devri içine girilmiştir». (7) Bu, aslında «Kızıl Sultan'ın» istibdadından «hürriyet zorbaları»nın istibdadına geçmektir. Hürriyet bir yalandır. «Tanzimat hürriyetinin aslı olamaz.» (8)

Meşrutiyet bilinciz bir davranıştır. Meşrutiyet, halk için, «niçin olduğunu bilmeden» (9) gayr-i ihtiyari, mantığın, suurun fevkinde kaynayan, şedit, meçhul bir galeyan»dan (10) başka bir şey değildir.

Ömer Seyfettin; Hürriyet'e, Meşrutiyet'e, asıl, ulusal olmıyan, daha doğrusu, «milliyetçilik»e aykırı bir tutumu olduğu için karşıdır.

«Unsurlar», bir Bulgarlık, bir Yunanlılık, Ulahlık, Karadağlılık, hattâ Yahudilik, Çerkezlik davası güderlerken Türkler, tam tersine, -milleti millet yapan etmenlere gözleri kapalı olarak, onları yadıyarak olmıyacak bir dâva peşinde, bütün «unsurları» birleştirerek bir «Osmanlı milleti» kurup çatma, -kısacası- «Osmanlılık» sevdası peşindedirler.

Meşrutiyet'in «içtimâî gayesi» (11) Osmanlılıktır. Osmanlılık'tan, hikâyecimiz, çoğu hikâyelerinde (12) söz açar; ama, onu, asıl, «Ashabı Kehfimiz» adlı hikâyesinde tartışır.

«Osmanlılık, müşterek bir milliyettir. Osmanlılık ne yalnız Türklük, ne de yalnız müslümanlık demektir. Osmanlı Devletinin idaresinde yaşayan her fert bilâ tefrik-i c'ns ü mezhep Osmanlı milletine mensuptur» (13). Buna göre: Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde yaşayan «Türk, mürk hangi milletten olursa olsun, milletler» (14) «kendi milliyetlerini, kavmiyetlerini, tarihlerini, edebiyatlarını öğrenmiyerek» (15), «cemaatlerinin itham ettiği iradeleri sun'i bir nisyan ile unutarak» (16), «dinlerinden, müesseselerinden, lisanlarından, yavaş yavaş ayrılarak», «Türklük gibi sa'ir unsur ve milliyet hisleri yavaş yavaş iptal olunarak» «kendi milliyetlerinden vazgeçecekler», yeni «Osmanlı maarifinin, edebiyatının, ilminin lisanı sayılacak... Umumi, müşterek bir lisanla, kendilerine umumi, müşterek bir terbiye verilecek», «Osmanlı namı tahtında birleşerek yeni, tarihsiz bir milliyet husule getirip» «Osmanlı vatanının birliğini temin, yeni bir Osmanlı vatanlığı ihdas edecek»lerdir. (17).

Bu tanımlamaya göre bütün Osmanlı İmparatorluğu idaresindeki uluslar, dillerinden, dinlerinden, kişiliklerinden, geleneklerden, bütün toplumsal kurumlarından vazgeçecekler; bütün ulusal kişilikleri bir potada eriyerek ortaya «tek bir dil, tek bir milliyet, tek bir din, tek bir terbiye, tek bir tarih,

1 Beyaz Lâle (Beyaz Lâle, 1949, 9.)

2 Beyaz Lâle (Beyaz Lâle, 1949, 10)

3 Ashabı Kehfimiz (Asılzadeler 1952, 74.)

4 Efruz Bey (Asılzadeler 1952, 39.)

5 Hürriyet Gecesi (İlk Düşen Ak 1953, 84.)

6 Hürriyet Gecesi (İlk Düşen Ak 1953, 82.)

7 Efruz Bey (Asılzadeler 1952, 38.)

8 Ashabı Kehfimiz (Asılzadeler 1952 69.)

9 Efruz Bey (Asılzadeler 1952, 35.)

10 Hürriyet Gecesi (İlk Düşen Ak 1953, 80.)

11 Ashabı Kehfimiz (Asılzadeler 1952, 65.)

12 Hürriyet Gecesi, Efruz Bey, Ashabı Kehfimiz, Hürriyet Bayrakları, Beyaz Lâle, Açık Hava Mektebi, Ga

yet Büyük Bir Adam V. B.

13 Ashabı Kehfimiz (Asılzadeler, 1952, 65.)

14 Ashabı Kehfimiz (Asılzadeler, 1952, 85.)

15 Ashabı Kehfimiz (Asılzadeler, 1952, 80.)

16 Ashabı Kehfimiz (Asılzadeler, 1952, 85.)

17 Ashabı Kehfimiz (Asılzadeler, 1952, 80,85.)

tek bir maarif, yek-pare yek-vücut bir Osmanlılık» çıkacaktır. (18).

Ortak Osmanlı dili, «masnu» ve hiç bir millete mal edilemeyecek bir dil olmalıydı. (19) Dil konusunda başlıca şu öneriler vardır: Esperanto veya Lâtinceyi kabul etmek (20) yahut da «bütün milletlerin lisanlarından mürekkep bir Osmanlıca tesis etmek» (21). Esperanto uydurma, Lâtince ise ölü bir dildir. «Tesis» edilecek Osmanlıca ise yapıma bir dil olacaktır (22); yaşama gücü yoktur.

Din ayrılığını yok etmek için ise, dini, «ihmal» ederek öldürmeyi (23), bütün Osmanlılar arasında «bilâ tefrik-i cins ü mezhep» kızı alıp vermeyi (24) veya «Din-i İbrahimi» yi kabul etmeyi (25) düşündürler.

Osmanlılığın gönüllüleri yalnız Türklerdir. Ashabı Kehfimiz'deki «Osmanlı Kaynaşma» kulübü üyelerinden yalnız Türkler, hasta bir arkadaşlarının hatırını sorarlar (26). Yalnız Türk üyeler «gayet büyük tına»siyle, «mukteşem» eşyasıyla kulübün masraflarını «uhdelerine» alırlar (27). Ama «İçtimallarda Arap, Rum, Arnavut, Sırp, Bulgar, Ulah, Yahudi azalar bulunmuyorlar»dı. (28) «Kulüpteği gayr-i Türk âzaların toplantılarına gelmeyişine» Türkler «dikkat etmiyerek dalgın, herşeyden bihaber»dirler.

İşte, bu dikkatsizlik, bu dalgınlık, bu gaflet bütün bir çağın niteliğidir. Politikacısıyla, devlet adamıyla, düşünürüyle, şairyle, tarihçisiyle, coğrafyacısıyla, dilcisıyla, subayı ve öğretmenyle, Türkler bütün öteki «Gayr-i Türkler»in ulusal kalkınışından «bihaber», bütün coşkunluklarıyla bir «Osmanlılık vehmi»ne sarılmışlardır. «Osmanlılık vehmi onların bütün mantıklarını, muhakemelerini uyutmuş»tur (29).

Rum anneler, çocuklarına «Yorgo'nun kahraman çöglü Kostantin'in onbeş, yirmi güne kadar Ayasofya'yı alacağını söylediği, «Bulgar Kralı Ferdinand'ın Ayasofya'da taç giyme merasiminde giyeceği esvaplar üniformalar Paris'te yapıldığı, Balkan ordularının Çatalca'ya dayandığı günlerde bir devlet büyüğü olan Kâmil Paşa, yabancı askerlerin eline Osmanlı bayrağı vererek Bulgar askerlerini durduracağını sanır (30).

Beri yanda tarihçiler Türklüğü yadsırlar. «Sözde Türklerin içinde en demokrat, en milliyetperver olan Ahmet Mithat bile Meşrutiyetin ilk günlerinde padişahın hanedanından başka Türkiye'de hiçbir Türk aile bulunmadığını yazıyordu» (31). «Bizim mekteplerimizde okuttuğumuz tarihlere bakınız. Bir Türk kelimesi bulamayacaksınız». (32)

«Bizim şairlerden ne yenisi, ne eskisi Türklüğe dair bir kelime yazmadıkları gibi...» «Memleketimizin son şairi Tevfik Fikret meşhur Rubabı Şikestesinde ilaç için olsun bir Türk kelimesi geçirmemiştir». (33) ve Fikret'in kitabı «yarım Türkçedir. (34)

«... Hiç bir coğrafya kitabında Türkiye diye bir memleket ismine rasgelmiyeceksiniz. Avrupa-yı Osmanî, Asya-yı Osmanî, Afrika-yı Osmanî, sonra hep sine birden Memalik-i Osmaniye deriz.» (35).

Sonra bir Osmanlıca vardır. «Yeni, sun'î bir lisan yaratmışız. Mütetekirlerimizin, âlimlerimizin, ediblerimizin ayrıca Osmanlıca namı tahtında üç lisanın kelimeleri, kaideleri bulunur.» (36) «... Şairler, edibler, hükümet bu masnu Osmanlıca lisanını yazmışlar, konuşmuşlardır.» (37) ve gidiş öyle bir gidiştir ki «Edebiyatta biraz daha faaliyet olsa birkaç

seneye kadar, nasılsa kalan Türkçe kelimeler, sıfatlar, fiiller de tahrir lisanından kaldırılacaktır» (38).

«Gayr-i millî terbiye taraftarlarının» okulunda ise «en büyük küfür Türk kelimesidir» (39).

Asıl «millî» olması gereken «maarif»in yanında, gene asıl «millî» olması gereken bir kurumda, ordu da, bu «gayr-i millî» Osmanlılık düşüncesinin tarafı çoktur. Hattâ, «millî fikirlerden külliye mahrum bulunan Osmanlı zabıtları», «Halaskâran Zabitan Grubu» (40) Rumlar'la, milliyetçi Arnavut ihtilâlcileriyle birleşerek «mevki'e hâkim» olurlar (41). Bu «millî fikirlerden külliye mahrum», Osmanlı ülkesüne coşkunlukla bağlı «Osmanlı zabıtları»ndan birinin portresi, «Hürriyet Bayrakları» adlı ilginç hikâyede yakından çizilmiştir.

«İnsanın gözlerinden yaş getirecek derecede gülünç» (42) olan Osmanlılığın bu belli başlı nitelikleri asıl Efruz Bey dizisinde (43) daha belirgin çizgilerle gülünçleşir.

Efruz Bey, Ömer Seyfettin'in yarattığı, hattâ diyebiliriz ki ikinci Meşrutiyet'in yarattığı bir tiptir. Efruz Bey klâsik değerde bir palavracı, bir şarlatan, göz boyacı, demagog, ik yüzü, yalancı, dönek, çıkarıcı, bilisiz, «liyakatsiz,» tipidir. O, olan değil, görünen; «O, bütün tanıdıklarını âdeta bir sanat edindiği «satış»ı sayesinde aldatır.» (44).

O, «mabeyne mensup geçinen» (45) küçük bir memurken, «sırf gösteriş, sırf nümâyiş, sırf satış için» (46) «yirmidört saat evvel hiç düşünmediği, aklına bile getirmediği... Hürriyetin, kahramanı» (47) kesilir. «Hürriyet'e Lâyık Bir Kahraman» da sokak sokak omuzlar üzerinde gezdirilen bir hürriyet kahramanı, Asılzadeler'de âsâlet düşkünü, Bilgi Bucağı'nda ise «milliyetperver», İnat'ta dilci, Açık Hava Mektebinde eğitimci rolündedir. O, bütün rollerinde Osmanlılığın, «düde, dinde, anane ve eğitimde, bilâ tefrik-i cins ü mezhep birlik»in önüne geçil-

- 18 Ashabı Kehfimiz (Asılzadeler 1952, 80, 85.)
- 19 Ashabı Kehfimiz (Asılzadeler 1952, 87.)
- 20 Ashabı Kehfimiz (Asılzadeler, 1952, 84.)
- 21 Ashabı Kehfimiz (Asılzadeler, 1952, 86.)
- 22 Ashabı Kehfimiz (Asılzadeler, 1952, 94.)
- 23 Ashabı Kehfimiz (Asılzadeler 1952, 90.)
- 24 Ashabı Kehfimiz (Asılzadeler, 1952, 93.)
- 25 Ashabı Kehfimiz (Asılzadeler, 1952, 93, 95.)
- 26 Ashabı Kehfimiz (Asılzadeler, 1952, 81.)
- 27 Ashabı Kehfimiz (Asılzadeler, 1952, 82.)
- 28 Ashabı Kehfimiz (Asılzadeler, 1952, 82.)
- 29 Ashabı Kehfimiz (Asılzadeler, 1952, 85.)
- 30 Ashabı Kehfimiz (Asılzadeler, 1952, 92.)
- 31 Ashabı Kehfimiz (Asılzadeler, 1952, 77.)
- 32 Ashabı Kehfimiz (Asılzadeler, 1952, 75.)
- 33 Ashabı Kehfimiz (Asılzadeler, 1952, 75.)
- 34 Açık Hava Mektebi (Beyaz Lâle 1949, 38.)
- 35 Ashabı Kehfimiz (Asılzadeler 1952, 75.)
- 36 Ashabı Kehfimiz (Asılzadeler 1952, 76.)
- 37 Ashabı Kehfimiz (Asılzadeler, 1952, 76.)
- 38 Ashabı Kehfimiz (Asılzadeler 1952, 76.)
- 39 Açık Hava Mektebi (Beyaz Lâle, 1949, 33.)
- 40 Ashabı Kehfimiz (Asılzadeler, 1952, 90.)
- 41 Ashabı Kehfimiz (Asılzadeler, 1952, 90.)
- 42 Ashabı Kehfimiz (Asılzadeler, 1952, 65.)
- 43 Hürriyete Lâyık Bir Kahraman; Sivrisinek, Asılzadeler, Bilgi Bucağı, Açık Hava Mektebi, İnat, Tam Bir Görüş.
- 44 Efruz Bey (Asılzadeler, 1952, 48.)
- 45 Efruz Bey (Asılzadeler, 1952, 31.)
- 46 Efruz Bey (Asılzadeler, 1952, 64.)
- 47 Efruz Bey (Asılzadeler, 1952, 34.)

mez bir savunucusu, bir akıncısıdır.

Ömer Seyfettin, Osmanlılık «mefkûresi»ni Efruz Beyle yerer.

Efruz Bey de adını yadsır, Meşrutiyetçiler de (48)...

Osmanlılık amacı güden Meşrutiyet aydınları, Efruz Bey'in kişiliğinde temsilcilerini bulurlar. Meşrutiyet, Efruz Bey gibi soysuz bir tipte lâyiğini bulur. (49)

Osmanlılık güdenlerin yanında, Türklüğü kabul etmeyen bir sınıf da «renksizler»dir. (50)

«Türkleri, Türklerin vatanını mesele mesele taksim edip taksit ile maddî olarak parçalamağa çalışan bu yağmacı, doymaz Avrupalılar manevi hücumlarını da ihmal etmiyorlardı. Lisanlarını, maariflerini, ahlâklarını, terbiyelerini, âdetlerini neşir ile bir asırdanberi içimizde yalnız isimleri Türk, şarklı kalmış müthiş bir renksiz ordusu teşkil ediyorlar, bu renksizlerle şekimemize saldırıyorlar, bizi zayıflatıyorlar, milliyet, Türklük fikrini Farmasonluk efsanesine boğuyorlardı... Bu memlekette... tarihinin büyüklüğünü, mazisinin şerefini, dedelerinin şanını inkâr eden, milliyetinden utanan ne kadar Avrupalılaştırmış renksiz vardı» (51).

Avrupalıların plânına göre, «bu Avrupa fikirli, Avrupa'da tahsil görmüş, adem-i merkezîyet, yani muhtariyet taraftarı, hakiki hürriyeti, yani Avrupa himayesini ister, milliyet taassubundan âri» (52) bu renksiz ordusu hükûmeti devirecek ve iktidarı ele alacaktır.

Bu gibiler, Ömer Seyfettin için, gerçekte olmasa bile, birer manevi «piçtir». «... İstanbul'da Türklüğünü inkâr eden, Türklükten nefret eden, Türklüğü hakir görüp bütün varlıklarıyla Avrupalılaşmaya çalışan uzun tırnaklı, son moda esvaplı, tek gözlüklü züppelerin... acaba hepsi piç mi? Hepsinin anneleri Beyoğlunda mı gebe kaldı?» (33) diye düşünür.

Ulusal bilinçten uzak ve Türklüğünü yadsıyanların bir kısmı da «İslâmcı»dır.

Bunlardan biri olan 31 Mart Vakası'nın kahramanı Hamdi Çavuş, «— Hayır Türk filân değilim... Müslümanım.» (54) der. Bir başkası da, örneğin, Derviş Vahdeti'dir (55).

Bu, siyasi kişiliği olanların, dışında kalan İslâmcıların en başında Ömer Seyfettin'in en çok tutulduğu hocalar, din adamları gelir. Çanakkale'de İngiliz topları siperlerimizi döverken, Rum papazları kiliselerde «Türklerin perişan olması için dua ederler», (56). «Büyük Yunan, Büyük Rumluk» nutukları söyler, bir din adamı gibi değil de, tam bir siyasi başkan gibi davranırlarken Türk hocaları «daima ahretten, sırat köprüsünden, cennetten, cehennemden bahseder» (57) ler.

(Ömer Seyfettin, dindarlık perdesi altında gizlenen namussuzları, namussuzlukları da «Yemin» ve «Perili Köşk» hikâyelerinde ne güzel, ne güzel anlatır.)

İşte böyle; bütün uluslar, ulusal bilinçleri hep uyanmış olarak ulusal çıkarları için, Türklere, Türklüğe karşı çabalarlarken, bu durumdan, aydınıyla, devlet adamıyla, sanatçısıyla, subayıyla, öğretmeniyile ve bütün bir halkı ile yalnız ve «Yalnız Türklerin haberi yok» (58) tur.

Türkler uykudadır, kendi yaşadıkları şehre düşman girerken bile hâlâ uykudadırlar. Beyaz Lâle'de

Bulgar ordusu Serez'e girerken «Şehrin Rum, Bulgar olmıyan kısmı derin bir sükül içinde uyuyordu... Bütün gün, bütün gece pinekliyordu.» (59).

Ömer Seyfettin'in Türkler için en çok kullandığı fiil «uyumak»tır. Onlar her zaman bir uyku içinde dirler.

Türklerin bu ruh durumunu Beyaz Lâle'deki Türk komutanının odası ne güzel temsil eder. Bu oda, «Bir askerî mevkiden ziyade dul bir ihtiyar kadının... insana uyku getiren odasına benzer.» (60) Gene aynı hikâyedeki «âbani sarıklı, rahattan, saadetinden, hareketsizlikten kadınlaşmış tombul, nazik, narin, orta boylu bir adam» olan Hacı Hasan Efendi, bu portresiyle bütün Türk halkını temsil eder gibidir.

Bütün öteki uluslar «millî bir taassup» içinde iken Türkler anlamsız bir dini taassup içindedirler. «Türkiye'nin çingenesi bile mutaassıptır.» (61) Nitekim, Namus adlı hikâyede bir çingene, köpeğinin namusu uğruna dokuz kişinin kafasını keser, darağacına götürülürken bile pişman değildir. Bu hikâyeye cahil bir çingenenin anlayış ve görüşünü belirtmekten öteye gitmeseydi, hiçbir önemi olmaz, belki Ömer Seyfettin bu hikâyeyi yazmazdı bile. Ama, bu hikâyedeki bütün nükte, bu kaatil çingene asılırken görevli bulunan komiserle yargıcın davranışlarındadır. «Komiser elindeki yaftayı kaatilin boynuna geçirmek için ilerledi. Namus uğruna şehit olacak bu biçareye karşı herkesin kalbinde sanki gizli bir muhabbet, gizli bir hürmet vardı! Hele beyaz sakallı hâkimin gözlerinden şıpır şıpır yaşlar damlıyordu. O kırk senelik memuriyeti esnasında bu verdiği hüküm kadar ağır hiç bir vicdan azabı duymamıştı. Evet, çingene, mingene... Fakat ne büyük bir namus taassubu! Ama kanun... İşte o af etmiyordu. Ah, yoksa bizde jüri usulü olsaydı hemen bu dokuz canı birden alan Azrailden müthiş kaatili beraat ettirecekti.» (62)

Ne yazık ki, Türkler, çingenesinden en okumuş aydınına kadar, böylesine mutaassıptırlar. Onların bu taassuplarından düşmanları bol bol ve doğrudan doğruya yararlanırlar, bile. İşte, bütün bir Tuhaf Bir Zulum hikâyesi.

O zamanki Türkler «muteassıp» oldukları kadar «bâtil»a da inanırlar. Kurbağa Duası'nda «muteassıplar, mürteciler, liberaller, muayyen mesleği, meşrebi

48 Efruz Bey, Ashabı Kehfimiz (Asılzadeler, 1952, 36, 53, 96.)

49 Ömer Seyfettin, Meşrutiyetçileri yalnız Efruz Bey'de canlandırmamıştır. «Gayet Büyük Bir Adam» (Bu, görünüşe bakılırsa, Rıza Tevfik'tir.), Şimeler, hele ölümsüz bir dalkavukluk, kişiliksizliksimgesi olan «1/2», Efruz Bey'in özelliklerini de taşıyan yardımcı tiplerdir.

50 Primo-Türk Çocuğu (Dalga, 1952, 32.)

51 Primo-Türk Çocuğu (Dalga, 1952, 32.)

52 Primo-Türk Çocuğu (Dalga, 1952, 40.)

53 Piç (Dalga, 1952, 56.)

54 Ashabı Kehfimiz (Asılzadeler, 1952, 72.)

55 Ashabı Kehfimiz (Asılzadeler, 1952, 73.)

56 Bir Çocuk-Aleko (Dalga, 1952, 60.)

57 Bir Çocuk-Aleko (Dalga, 1952, 63.)

58 Primo-Türk Çocuğu, (Dalga, 1952, 39.)

Bir Çocuk-Aleko (Dalga, 1952, 61.)

59 Beyaz Lâle (Beyaz Lâle, 1949, 3.)

60 Beyaz Lâle (Beyaz Lâle, 1949, 5.)

61 İrtica Hareketi (Beyaz Lâle, 1949, 107.)

62 Namus (Bahar ve Kelebekler, 1949, 66, 67.)

olmayanlar» (63), hattâ en müsbet bilgili, düşünceli, olanlar bile «maneviyata», nefese, okumaya üfürüğe, inanırlar. (64) «Hât-ften Bir Sada», hele «Keramet» bu bâtila inanışı anlatan hikâyelerdir.

Ömer Seyfettin, köylüleri de hikâyelerinde (65) ele almıştır.

«Mâfevkattabiaya son derece müsait olan köylü muhayyilesi» (66) nin bâtila yatkın olması tabiidir. Onlar, «Allaha tevekkül ol» (67) urlar. Yağmur duasına çıkarlar, kuraklık duasına çıkarlar, onlar her şeyi Tanrıdan bilir, Tanrıdan beklerler. (Beynamaz, Binecan Şey), belki bunun içindir ki tembeldirler; «gümün en aşağı yedi saatini apdest almakla, namaz kılmakla, camide aşır, kahvede hususi vaz dinlemek suretiyle geçiren köylüler, ekim biçim işlerini tamamiyle kadınlara bırakmışlardır. Bağlarda, bahçelerde, incirliklerde, zeytinliklerde hiçbir erkek görülmez.» (68)

Onların bu dindarlığı da görünüşten, bir çıkarılıktan başka bir şey değildir. «Külâh»taki madrabaz cambaz dindar görünür, gün aşırı oruç tuttuğunu söyler (69), ama ağzı rakı kokar (70). «Yüz Akı»ndaki hilekâr, yalancı, hırsız «doğru çoban», «gayet saf, derviş» görünüşlüdür; «beş vaktine beş daha katar.» «Deve»de köylü görünmek isteyen Mestan Ağa'nın «çingeneliğini belli etmemek için daima taassup tasla» (71) ması, ayrıca bir anlam taşır.

Bu hilecilik, yalancılık, hırsızlık; Rumelili olsun, Anadolu olsun bütün köylülerde ortak bir nitelik gibidir.

«Çakmak», hırsız, çıkarıcı, yalancı iki Rumelili göçmenin nikâyesidir. Burada, hırsızlık ederler, yalancı söylerler, yalan yere yargıç önünde Kur'ana el basarlar, yemin ederler (72).

Halbuki onlar «Anadolu'nun ahlâkından, hilekârlığından, geçimsizliğinden... Hele yalan yere yemin etmeleri» (73) nden yakınırlar. Haklıdır da. «Yüz Akı» adlı hikâyeye saf görünen Anadolu köylülerinin yalancılığını, hırsızlığını, hilekârlığını; «Rüşvet» adlı hikâyeye ise kurnazlığını, dalavereciliğini yansıtır. «Bir Hayır»da Anadolu'luların ne derece mal canlısı olduklarını anlatır.

«Külâh» adlı hikâyesinde ise, Ömer Seyfettin, «hilekârlık, dolandırıcılık»tan yana bir Rumelili ile bir Anadolu'yu karşılaştırır, sanki yarıştırmış. Bildiği gibi, yarışı Anadolu'yu kazanır, Rumeliliye «külâh» giydirir.

Bu konuda «Tam Bir Görüş» adlı hikâyeye büyük bir önem taşır. Bu hikâyede, her zaman gerçeğin, doğrunun tam tersini gören ve savunan Efruz Bey'e göre «Mürüvvet, sahavet, misafirperverlik, adalet, insanîyet, ülvüvicenap hissi» (74), «menfaat nâendışlik» (75) hep köylülerdedir. Halbuki gittikleri bir köyde başlarına gelmedik kalmaz. Orada, «saf, samimî, doğru ve mert» (76), «bozulmamış» (77) olara tek bir kişi vardır: Bir çocuk... O da bir... Çingene çocuğudur. Bu hikâyesiyle, Ömer Seyfettin, sanırım, çok şeyler söylemek istemiştir.

Osmanlı İmparatorluğunun son on yılında, —Ömer Seyfettin'in «milliyetçilik» yönünden değer-

Sürüp akşam kıyılarında gemilerimin
öpülmenin korkulu saatleri
döndürmek için uykumu kaçırılmamış saatlere
yastığının üstüne itilen çıplaklığımı
sana yönelen dudaklarımın arkasında gizlediği
belki sokaklara atılan korkunun sonbaharı
yansıyan gözlerinde bulduğum
o sıcak yağmurlar mevsimi
öpüp lâcivet avuçlarından bir kaâtil gibi.
sana tapıyorum.

bir inkâr mı düşüncelerim bu yaz
en büyük müzikler gibi sensizliğimde
bütün kollarımla aşka atılışım bu benim
camları kapanık yoksul odamın köşesinde

öpülen çay akşamları koyu kırmızı
güller gibi sıkıntının çocukları
kullanmış bir kahvenin yoksul şarkısında
sızan çeşmeden gecenin eğitisi
bir aşk yontusu mu yaratıyoruz.

denizden ince bilinir her ışıklı kent
aynalı kaldırımlarda daha bir yoksun
bir mum gibi asılıp kollarına
sevişmekten korkan tanrı gözülü bir kız.

Özkan MERT

lerdirdiği:— toplumsal görüntüsü, işte budur: «Gayri-Türk unsurlar» da ulusal bilinç parlamışken Türkler, köylüsüyle, kentlisiyle, okumuşuyla, okunamışıyla tam bir «gaflet», bir bilinçsizlik içindedirler.

GELECEK YAZI :

Ömer Seyfettin'in özlediği Türklük Dünyası.

63 Kurbağa Duası (Gizli Mabet, 1953, 21.)

64 Kurbağa Duası (Gizli Mabet, 1953, 26.)

65 Çakmak, Külâh, Bir Hayır, Yüz Akı, Nasıl Kurtarmış, Deve, Rüşvet, Beynamaz, Tam bir Görüş.

66 Beynamaz (Bahar ve Kelebekler, 1949, 114.)

67 Beynamaz (Bahar ve Kelebekler, 1949, 114.)

68 Beynamaz (Bahar ve Kelebekler, 1949, 109.)

69 Külâh (Gizli Mabet, 1953, 34.)

70 Külâh (Gizli Mabet, 1953, 35.)

71 Deve (Gizli Mabet, 1953, 77.)

72 Çakmak (Gizli Mabet, 1953, 30, 31.)

73 Çakmak (Gizli Mabet, 1953, 28.)

74 Tam Bir Görüş (Gizli Mabet, 1953, 85.)

75 Tam Bir Görüş (Gizli Mabet, 1953, 86.)

76 Tam Bir Görüş (Gizli Mabet, 1953, 87.)

77 Tam Bir Görüş (Gizli Mabet, 1953, 88.)

YENİ YAYINLAR

Teoman Sarıkâhya'nın şiirleri. Çağrı yayını. 1962. 34 sayfa.

Bu, Sarıkâhya'nın ikinci kitabı. Birincisi, *Kaçmak Gülleri*, 1958 de yayımlanmıştı.

Islak Tay'da 34 şiir var. Şiirlerin boyu ortalama olarak 10 mısrağ, yani yarım sayfa.

Sarıkâhya'da bir gelişme görülüyor. Tersine kuruma var.

İlk kitabında Cansever, Dağlarca, Uyar gibi şairlerin açık etkileri yanında Sarıkâhya'nın da kendine özgü bir sesi var gibi duruyordu. Son şiirlerinde kapalı deyiş akımından iyi bir yönde faydalanmasını bilecek gibi bir atılım da görülmüyordu.

Yeni kitabında ise Sarıkâhya, yabancı etkilerden kurtulmuş. Buna karşılık, o kendi kişiliğini de yitirmiş. Geçen yıllar içinde hiç okumadığı, şiirden beslenmediği, öte yandan da şiire girebilecek bir yaşam yaşamadığı belli.

Sarıkâhya yeni şiirlerinde nereye varmak istiyor, neyi vermek istiyor, belli olmuyor. Birbirine bağlanan, birbirini destekliyen bir yaşıntılar bütünü yerine, alfabe kitabında rastladığımız şekilde bir nesnelere toplamına benziyor *Islak Tay*. Dış dünya ve yaşamla bağlanmalarının zayıflaması Sarıkâhya'nın kuş, çiçek, hayvan, gök, yağmur gibi bir kaç kelimenin varageline düşmesi sonucunu doğurmuş. Nitekim Sarıkâhya'nın yalnız üç şiiri var ki kuş, çiçek ya da bir hayvan adı geçmemiş olsun.

Bu kitapta güzel denebilecek bir şiir bulup yazıma aktaramadığıma üzülüyorum. Önceki kitabında ise «Arsızca», «Güzellik Üstüne», «Gülmesi Gül» gibi antolojilere girebilecek güzellikte şiirleri vardı.

KÖPRÜ

Ruşen Hakkı'nın şiir kitabı. Aralık 1962. Yeditepe yayını. 44 sayfa.

Ruşen Hakkı 1958 den sonra seyrek yazmış bir şair. «Yenilgi» adlı en son şiiri *Yelken* dergisinin Ocak 1963 sayısında çıktı. Bu şiir 1959 da *Yeni Ufuklar*'da yayımlanmıştı: İçi ya da işi tükenen şairler çokluk böyle yaparlar: Güzel bildikleri şiirlerini yeniden yayımlarlar. Aynı şiirle birlikte 26 şiir şimdiki çıkan kitabında yer almış.

UMUT PEMBELERİ.

Melisa Erdönmez'in şiirleri. *Seyyit Mısırlı Matbaası. İstanbul. 1962. 46 sayfa.*

Insan kitaptaki ilk şiiri okuyunca bu şairde «bir şey var galiba» diyor. İkinciye, üçüncüyü okuyunca da aynı sözü yeni alıyor. Ama okudukça o şeyi şairde var sandığı o şeyi bulamıyor. Kitap sıkıntı verir oluyor insana. İkinci kez okununca da baştaki ilginç görünen şiirler bile hiç te öyle çıkmıyor.

Erdönmez, belli ki az okuyan, az öğrenen şairlerden. Daracık bir yaşantısı var. Bu sınırlılığın karşılık o, dünyasını, bizim ilgilenebileceğimiz bir tarzda vermeği iş edinmiyor. Nasıl gelirse boğazına öyle sesleniyor. Şöyle sesini biraz tutup ta akort etmek, yukarıdaki sese uydurmaya çalışmak aklından geçmiyor. Çokluk durum böyle.

Şiirlerinde Orhan Veli üçgeninin izleri var. Atilla İlhan'ın sesi fazlasiyle baskın. Ama Erdönmez henüz onlar kadar usta olmadığı için şiirlerini çokluk bir «dam üstünde saksığan», bir «imağ yığını» olmaktan kurtaramıyor. Bütün uzun solukları, gür sözleri hemen hemen boşa oluyor. Uzun şiirlerden buraya güzel diye alabileceğim yalnız şu parça var:

«anamız — gülen bir zenci kahverengiliğinde — ve — Sonbahar — aylardan hep Eylül — döküm döküm dökülüyoruz biz de — kestaneler gibi köz üstüne düşüyoruz — en büyük dramı oynuyor gök yüzünde — bir sıcak bulutla — bir

soğuk bulut — en sıkıldığımız Cumartesi'lerde — havaya alkış tutuyoruz»

(«Dramatik Gerilim», sayfa 21)

Buradan geçiyorum Erdönmez'in ilginç yönüne: Ben onun kısa şiirlerini, *bağırmayan* şiirlerini ilginç buluyorum. Bunlar «şaka, nükte» gibi görünüyor ama değil: Onlarda «acı bir gülümseme» (bitter humour) var. Yukarıdaki şiir parçasında olduğu gibi: «en sıkıldığımız Cumartesi'lerden havaya alkış tutuyoruz.» Bu, evi yanmakta olan, fakat içinde bulunduğu aykırı ve komik durum dolayısıyla gülümsemekten, ya da felsefe yaparak düşünceli düşünceli gülümsemekten kendini alamayan bir adamın halidir. Başkaca örnekler:

«doğuda her şey tutsak ve eflâ-tun — gümüş tellerle birbirine dolalı»

(«Binbir Gece», sayfa 25)

«Uzaydan atılan bir serseri kurşunmuşçasına — canıma saplandı zaman — Azrâil gülmekten ölüyor du»

(«Gülme Komşuna» adlı şiirin bütünü, 37)

«Yirmi yıl kürekten sonra — delilikten bıkmıştım — ayağıma kordele taktım — ucuna anahtar bağladım — uslandım artık»

(«Yaşamağa Mahkûm» adlı şiirin bütünü, 23)

Bu şiirlerde belki de, acı bir gülümsemeden çok, acı şeyleri gülümseme ile, mutlulukla karşılayanları taşlama var. Her ne olursa olsun, Erdönmez bu yönü ile bize birşeyler getirebilir. Bilmem kendisi bunun farkında mı? Farkında ise geliştirebilir mi?

Ben 1960 yılında Hakkı'nın e-
limdeki şiirlerini okumuş, onlarda
bir özgünlük bulamamıştım. Bu ki-
tabının başından ve sonundan üçer
şiir okuyarak bir sinayayım dedim.
Onda bir ilerleme, değişiklik göre-
medim. Aynı «soğuk» buluşlar, üs-
tünün altı ile ilgisi olmayan deyiş-
ler, kelimelerin bir zevkin kılavuz-
luğunda kullanılışı yerine nasıl gel-
mişlerse öyle kullanılışları...

Her şeye rağmen *Köprü*, şairi
için güzel bir anı olarak kalacaktır.
Yazdıklarımın değeri ne olursa ol-
sun, şiirle uğraştığı için Hakkı gü-
zel bir numara alacaktır. Ama *Ye-
ditepe* böyle bir kitabı yayımla-
makla acaba kötü bir numara al-
mıyacak mı dersiniz?

Bıçak, çatal,
kaşık, tencere ve
bütün yağlı
kapları, fayansları,
mermerleri,
çinileri ve...

HERŞEYİ daha iyi TEMİZLE

(Faal: 3551/40)

SAMİM KOCAGÖZ

UY BABO!

Eskiden dünya çok büyükmüş. Yaya, atla, arabayla çok büyük-
müş. Sonra bilinmedik, görülmedik yerleri —büyüklüğünden— çok-
muş. Denizlerin ötesi, kıt'aların varlığı bilinmezmiş. Avrupa'dan çık-
mışlar, az gitmişler uz gitmişler, yeni, bilmedikleri bir kara parçasına
gelmişler, Hindistan'a vardıklarını sanmışlar. 13. yüzyılda bir Marko-
polo yıllarca ortalıktan yitmiş, geri dönüp gelince, «yahu dünya yü-
zünde gerçekten ÇİN adlı bir ülke varmış!» demiş. Avrupa'lıların
Markopolo'su, Arapların İbni Batuta'sı, Türklerin Evliya Çelebi'si,
dünyayı dünyalılara tanıtmak için, gezmişler tozmuşlar, yazılar yaz-
mışlar. Herhalde o zamanlar bu gezginlerin anlattıklarına bakıp (UY
BABO!), vay babam vay! Dünya yüzünde neler, nereler, ne biçim ki-
şiler varmış da haberimiz yokmuş! Demişler. Hepsini bir yana bı-
rakalım, bizim —kendi deyişiyle— «Evliya'yı bir r'ya, hakiri pür tak-
sir» Çelebimizi bugün her okudukca, yine de insanın «Uy Babo!» de-
memek elinden gelmiyor. Evliya Çelebi, bizim en büyük gezginimiz,
en büyük, usta gezi notları yazan yazarımız. Bunlardan başka 17. yüz-
yılıda yaşamış en büyük hikâyecimiz. Bana kalırsa Çelebi'nin gezgin-
ciliğini hikâyeciliğini gölgede bırakmaktadır. Onun hikâye anlatma
gücü, röportajcılığını geride bırakmıştır. Çağının toplumunu, törele-
rini, yaşantısını onun eserinden gezi, röportaj sınırını zorlayp geçen
bir hikâye havası içinde öğreniyoruz.

Bugün dünya küçüldü. Bilinmiyen hiçbir yakası kalmadı gibi. Bin
bir uçağa, bir haftada dolan gel dünyanın çevresini. Ama gezi notları
yazmak, dünyaya, ülkelere ilişkin röportajlar yapmak önemini yitir-
memiştir. Örneğin bugün coğrafya bakımından Anadolu'nun bilmedi-
ğimiz, tanımadığımız yeri kalmadı. Ama insanları? Tanımıyoruz. Za-
ten en uygar memleketlerin okurları, aydınları da kendi memleket-
lerinin insanlarını tanıyamazlar, bilemezler. Edebiyatın var oluşu
bundandır. İnsanı tanımak, daha daha tanımak ve tanıtmak...

Fikret Otyam, yıllar yılı gezi notları yazar. (Gide gide 4) olmuş
kitap sayısı. Bu 4. kitabın (Dost yayınları) adı, (Uy Babo). Doğu il-
lerini, maden ocaklarını, kısaca yurdu, yurt insanlarını anlatıyor. İn-
san kitabı okudukça, «Uy babo!» diyor. Bu hayret deyimliyen sözler,
Fikret Otyam'ın yazı gücüne mi, yoksa ortaya koyduğu sorunlara, in-
sanlara mı? Bunu insan kitabı okurken önce pek kestiremiyor. Ama
anlaşıyor ki Otyam, elindeki fotoğraf makinesini nereye, kime tuta-
cağını bildiği gibi, kalemini de nasıl yürüteceğini bilebiliyor. Okurken
hep düşündüm: Acaba Otyam, Evliya Çelebi'yi okudu mu? Ayıp ettik
değil mi? Okumaz olur mu? Okumuştur elbette. Anlatımındaki ince
mizah, Evliya Çelebi'yi hatırlatıyor. Ama Fikret Otyam, Evliya'yı çok
çok okumalı. Niçin okumalı? Edebiyat türleri içinde zamana karşı
en dayanıksız tür, röportaj türüdür. Evliya Çelebi'yi üçyüz şu kadar
yıldır ayakta tutan, röportajcılığını hikâyeci yönü ile güçlendirmesi-
dir. Usta röportajcı, her türlü sıkıntıya rağmen inatçı gezgin olan
Otyam, kalıcı, daha güzel eserler yazmak istiyorsa, hikâyeci yönünü
geliştirmek zorundadır. Bunu da yapabilecek güçtedir Fikret Otyam.
«Uy Babo» güzel bir kitap. Ama daha güzelliklerini de yazardan bekle-
mek hakkımız.

ÖZDEMİR NUTKU

Bir Oyun ve Arena Tiyatrosu

Belki hatırlıyacaktırdır Brecht okuyucuları onun «Bay Keuner'den Öyküler»ini... Küçük aforizmalardır bunlar, minik konuşmalardır. Ama kestirmeden ulaştır size, etkiler. Bunlardan biri de şu çok tartışılmış *Biçim ve Öz* dengesini anlatır. Okuyucularına bu öykücülüğü aktarmak isterim. Şöyle ki:

«Bay K., bazı cisimleri çok özel biçimde gösteren bir resmi seyrettikten sonra dedi ki: Dünyayı seyreden bazı sanatçılar bu işi yaparken birçok düşünürle iyice yaklaşıyorlar. Biçime verdikleri emek sonucu özü yitiriyorlar. Bir zamanlar ben bir bahçıvanın yanında çalışmıştım. Bahçıvan birgün elime bir bahçe makası verip beni bir defne ağacını budamakla görevlendirdi. Bu ağaç büyük bir saksıyla ekiliydi. Bir takım törenler için kiralanıyordu bu ağaç. Ben hemen gerekli gereksiz uzamış coşkunu yaprakların kesimiyle işe başladım. Ama ağaca küre biçimi vermeye çalıştığım ölçüde ağacın bu biçimi alması gittikçe uzuyordu. Bir bu yandan, bir şu yandan kesiyor, kesiyordum. En sonunda ağaç küre biçimini aldı; aldı ya ufacak da bir şey kaldı. Bahçıvan suratlandı: Peki, anladık bu bir küre, ama defne ağacı nerede?» (1)

Yakın geldi Bay Keuner'in bu öyküsü bana. Dedim, bizim tiyatrolarımızın çalışmasını da görse ancak böyle suratlanırdı bahçıvan. Evet, ya defne ağacı, o nerede? Bir bu yandan, bir şu yandan, mek parmak mek parmak daha derken... Yitiriyor ağaç. Ortada kalan olabildiği kadar düzgün kesilmiş yapraklar. Bir çocuk saçları gibi kesilmiş ağacı görünce günlük beyler, aman diyorlar ne şirin, ne tatlı... İşte bu tatlının verdiği gevşeklikle defne ağacının nerde olduğunu soran da pek olmuyor. Soranlar azınlıkta olduklarından, kimse bunun farkına varmıyor, ya da varıyor, ama aldırıyor. Aldırma başına iş çıkacak... Ve bu düzen böyle sürüp gidiyor.

Ama aradan biri çıkıyor, ikisi çıkıyor, defne ağacının geleceği onları iyice düşündürmeye başlıyor. Kollarını sıvıyorlar. Toplanıyorlar ve işe başlıyorlar... Başlıyorlar

Genç oyuncular, yeni bir defne ağacını düzeltmeye, titiz, inceden inceye ölçüp biçmeye çalışıyorlar. Gerçekten oldukça düzgün biçimli bir defne ağacı törenleri süslemeye başlıyor. Böyle defne ağacını düşünen daha başkaları da var. Öne çıkıyorlar ve bu işi profesyonelliğe döküyorlar. *Arena* ortaya çıkıyor...

Öyküyü burada kesip başlıyoruz *Arena*'yı izlemeye. Seçimleri değer taşıyor, bilerek yapıyorlar işlerini ve tiyatronun halkın hizmetinde olduğunu hep göz önünde tutarak çalışıyorlar. Açık oyunları olan «Ubu» burjuva düzenin savunmasını yapan, ama o ölçüde de yırtıcı bir oyun. Daha sonra seçtikleri «Aslan Asker Şvayk» ise tamamen başka yöne doğru geliyor. Burjuva alışkanlıklara saldırıyor.

Şvayk, yirminci yüzyıl ekonomisinin betirdiği dünya savaşlarını renkli bir kılıyadeskopun anlamsızlığı ve düzensizliği ile gösteren biri. Ama kendine özgü bir düzen veriyor bu hareketlere, curcunaya... O bu çağın «traji-komik» kahramanlarından biri. Ezilen, ancak ezildiğini bilen; buna karşı koymanın yararsızlığını anlayan, onun için de karşı koymayan biri Şvayk. Aslan Şvayk... *Arena*'nın aslan Şvayk'ı bile diyorlar ona. O aslında kanmıyor; ama kanmadığını göstermenin hiçbir şey değiştirmeyeceğini bildiği için söylenenleri yapıyor. Yapıyor ama, kedilerin kuyruğuna da teneke bağlayıp eğleniyor kendini. Yanlış anlaşılmasın günümüze etmiyor Şvayk. Hiç etmiyor... Ne yapsın Şvayk, Don Kişot gibi değirmenlere saldıracak değil ya. Şanso Pansa olmanın daha akıllıca bir iş olduğunu seziyor. Şvayk zeki adam, karakterli adam: Şanso Pansa olup efendisini seyrediyor. O G.B. Shaw'ı hatırlıyor, aklında hep o: «Akıllı adam kendini dünyaya uydurur: akılsız ise dünyayı kendine uydurmaya çalışır. Bunun için bütün gelişmeyi sağlayan da akılsızlardır» (2). İşte Shaw'un bu özdeyişi kulağında çınlarken Şvayk'ın tragedyası da sürüp gidiyor.

Alın yazısını Jaroslav Hasek çiziyor Şvayk'ın ilk kez. Birinci Dünya savaşının çıkışını ve sonucunu izliyor bu genç yaşta ölen yazar ve artık meydan okumanın sırası geldiğine inanıyor ve çıkarıyor kuzunu ortaya: Aslan Şvayk'ı. Siz Şvayk'ın kılığına bakıp aldanmayın, o hiçbir şey yapmadan, sürüklenip giderken etkiliyor herkesi. Onda Şan-

so Pansa'nın hayran edici suskunluğu var. İşte bütün etki de burada.

Hasek'in bitmemiş romanı birkaç yıl sonra Max Brod ile Hans Reimann tarafından sahne için yazılıyor. Piscator, bir yargı yeri olan tiyatrosunda bu oyunu sahneye koyuyor. Ama daha önce, yani 1918'de Brecht bu oyunu Piscator için kabataslak hazırlamış durumda. Ne var ki, Brecht aynı konudaki oyunu ancak 1942/43 yıllarında tamamlayabiliyor. Böylece, Şvayk'ın kutsal adı İkinci Dünya Savaşı'na da karışıyor. «Daha iyi bir düzenin gerektiğini» söyleyen Brecht, Şvayk'ı dünya savaşlarının bitmez tükenmez nedenleri içine itiyor.

Arena Tiyatrosu'nun oynadığı oyun genç İsviçreli yazar Charles Apotheloz'un. Yazar, Şvayk efsanesini daha çok bir kabare tiyatrosu havası içinde yazmış. Parodik, anlamaya dayanan eğlenceli bir tür bu. Epik Tiyatro türünün içine giren havasıyla daha çok insanı güldürerek etkilemesi düşünülmüş Şvayk'ın. Apotheloz'un oyunu bu yönden seyirciye Epik Tiyatro türüne alıştırmacı nitelikte. Küçük episodlarla, film ve projeksiyonun eşliğinde, Şvayk'ın destanı, küçük kutusundan çıkıp bir anda büyüyüyor gözlerimizin önünde. Kimine göre o bir sürünün kara kuzucuğu. Ama sürüden ayrılıyor ya. Kurt da kapmıyor. O direnmiyor önemli olan bu; Apotheloz da bu yanını vurguluyor Şvayk'ın.

Arena tiyatrosunun çabası çok olumlu, çok başarılı. Hele *Arena*'lıların bu işte bilinçli olmaları daha bir sevindirici. Oyunculuktan, sahne düzenine kadar dikkatle çalıştıkları anlaşılıyor. Şvayk'ı oynayan Genco Erkal kendi anlayışı için de çok başarılı, sade, temiz, ekonomik. Onun oyun türünde gençleşen, dirimliliğini elde eden çağcıl bir denge, anlamlı bir hava var. Jean Monod'un karikatür filmleri, eklenmiş dokümanter şeritler; Beyaz perdedeki oyuna canlı oyunun bağdaştırılması bilinçli bir çalışmanın sonucu. Bunların tümü iyi, tümü güzel. *Arena* Tiyatrosunun bu oyunu için kısaca başarılı demekle belki her şeyi de anlatmış olabilirim.

Ancak, bu *Arena* Tiyatrosu gibi umutlu olduğumuz bir topluluğun küçük sakıncalarından söz etmemek değildir. Tersine, *Arena* Tiyatrosuna duyduğum saygı beni birtakım kusurları, dağınıklıkları açıklamam için yüreklendiriyor. Önce

alalım Aslan Şvayk'ı. Şvayk gerçekten ne istediğini bilmeyen saf bir adam mıdır? Sanmıyorum. Yukarıda da belirttiğim gibi, Şvayk hareketlerini bilerek yapan, bilinçli bir pasifliği yeğ tutan bir kimsedir. Böyle olmasaydı zaten onun trajik yanı da kalmazdı. Bilinçli olduğu halde, onun bu yolda ezilmesi bizi etkiliyen burukluğu sağlamaktadır. Bu yönden Genco Erkal'ın yorumu biraz eksiktir. Erkal, Şvayk'ı hiçbir şeyden haberi olmayan saf, hattâ bazan budala bir adam gibi gösteriyor. Böylece, seyircinin bir bölümü yalnızca Şvayk'ın budala ve saf yanına gülmekle kalıyor. Kamçılayıcı dokümenter filmler olmasa Şvayk'ın birtakım şeyler demek istediğini belki de bulmayacak. Örneğin, Şvayk'ın Palivec ile olan sahnesini ele alalım. Şvayk politika dan söz ederken nekadar bilinçli olduğunu gösterir bize. O felâketleri anlıyan, hattâ bunları sebeplen diren, ama bunlara karşı çıkmaya gücü yetmiyen bir kişidir. Gücü yetmeyeceğini anlar, onun için başkalarını da yanına çağırır. Ya Atom Savaşında ne yapacak Şvayk? Yalnız kalırsa yine hiçbir şey: tükenip gidecek. Erkal'ın çok sevdiğim oyunculuğu Şvayk'ın bu yanını da doldurmuş olsaydı bu oyunun anlamı daha bir güç kazanacaktı.

Sahne düzeninde de belli bir dağınıklık, daha doğrusu parçalanma var. Oyunun bir sahnesi anlatıma dayanan Epik tiyatro türünü doğru bir yolda uygularken öbür sahnesi kaba bir güldürünün kalın çizgilerini getiriyor. Buna örnek hastane sahnesi... Ceza olarak askerleri «tenkiye» etme ne denli ka-

Dost Dergisini Seviyorsanız

Abone Olunuz
Abone Bulunuz

ba saba bir güldürünün havasına yakın olursa olsun, etkileyici durumunu yitirmemesi için bu sahnenin de epik türün komik ögesi içine girmesi gerekirdi. Bunun gibi, Akıl hastalıkları uzmanlarının grotesk tiyatronun özelliklerini taşıyan, aşırı abartılı oyunları da bu oyunun niteliği dışında kalıyor. Öbür yanda, Şvayk'ın köpekle olan sahneleri, cepheye trenle götürülme sahneleri bu oyunun türüne daha uygun. Buna karşılık, Askeri Papaz Katz'ın sahneleri de bir vodvil, ya da bir kalın çizgili güldürü oyunculuğuna daha yaklaşıyor.

Sayıdığım bir Tiyatro topluluğu olan Arena'nın küçük gibi görünen, belki bazı noktalarda önemsiz olan bu kusurlarını başka oyunlarında daha aza indirmesi gerekli. Ama bütün bunların ötesinde Arena'nın Türk tiyatrosunun hayatına getirdiği kıpırtı bence en önemli olan noktadır. Arena'dan daha büyük imkânlarla ve oyunculara sahip olan

Kendi odamın serserisiyim şimdi
Her gün biraz daha eksiliyor sular
Sevimi düşünsem daha mı iyi olur bilmem
Yağmur Yağıyor bir sinek başını vuruyor cama
Suyu sabunlayıp öyle koymuşlar testilere
Kedideki mart sevincine kızıyorum şimdiden
Işıkları yakmak için çok erken sanırdım
Sevimin parmakları ne kadar ince şimdi
Şu havada yalnızlığı neden güvercinlerin
Ben ayvayı severdim eskiden ağzım susuzdu
Kimin bahçesine girsem limon kokuyor ellerim

Kumruların uykusu gelince yalnızlık teraslarda
Öpmeye bayılıyorum ama içim bulanıyor her gün
Yağmur yağıyor ama sular her zaman kesilir
Görmüyor gözlerim içimi karartmış gelip geçenler
Servilerin altına yeni çelenkler koymuş yorgun adamla
Tütün taşımak için büyütüyoruz ceplerimizi her gün
Nerede kaldı şu sevim canım çekiyor saçlarımı

Yağmur gene başladı sular iniyor tavandan
Büyük pencereleri bi adamlar gözleri karanlıkta
Sesim gene kesildi beynime kan düşüyor şimdi
Sisli bir ses ödürüyor içimdeki akşamı
Bir elma daha yesem yağmuru severdim herhalde
Elimi almıya götürüyorum biraz daha serin çizgiler
Saçlarımı uzatsam da kurtulamam artık
İçim doldukça tükeniyorum sormayın hiç bir şey
Boş odaların yalnızlığında tüketemem bulantıları
Şu kadar insan büyüdü hep küçük adımlar içinde
Ben bu korkuyla yatmak istemem artık uzadı saçım
Sevim bir daha gelse ellerini getirirdi herhalde

Ceyhun CAN

öbür tiyatroların da bu çağrıya kulak kabartması çok önemli. Gerekli de...

Arena Tiyatrosu'nun öbür tiyatrolar önünde alçak gönüllükle bu atılımı yapması bana Şvayk'ın yarı ciddi, yarı alaylı sözlerini hatırlatıyor: «Yüksek Müsaadenizle arzedeğim; ben hiç düşünmem, benim yerine büyüklerim düşünür.» Evet, hepimizin yerine büyüklerimiz düşünür. Bu böyle... Ama nerde en büyüğümüz, Devlet Tiyatromuz, nerde? Tam büyükleri yerine düşünmiye başlamışken Arena Tiyatrosu, o gitmiş. Belki birazdan gelir...

- (1) Bertolt Brecht: Geschichten vom Herrn Keuner bk. «Versuche 27/32» (Suhrkamp Verlag, Berlin, 1958, S. 151)
- (2) G. B. Chaw: The Revolutionist's Handbook (Bernhard Tauchnitz, Leipzig, 1913), S. 320

Nereye de Gidiyon Kız Cennet?

Soğuk suya dalıverdi alkışlarla. Bütün yalı insanları dolmuşlardı kıyıya. Kalın paltolarına bürünmüşler, bu az raslanır olayı izlemeye koşmuşlardı. Kadın, çok ıraklardan bu soğuk suya dalmaya gelmişti. İşi buydu: Yalılarda oturan kalın paltolu insanların seyrettiği, konu sıkıntısı çeken gazetelerin ilk sayfalarına büyük başlıklarla atıkları bir işti bu. Resmî de çekiliyordu hem.

Mayosunu giydi, vücudunu yağladı. Suya atlayıp yüzmeye başladı. Kişiliğini bulmuştu işte. Yıllardır buydu varmak için çabaladığı. Bu kalın paltolu adamlara, gazetelere bu.

Su doluyordu burun deliklerine, kulaklarına kadının — hiç düşünmüyordu böyleyken. Bir eylemdi şimdi. Bir yetismekti. İki yanından kayıklar akıyor du boyuna. Akan seyircileri kadının. Yetişmesine yetişenler. Takib ediyorlar, izliyorlardı yalnız — çabasını kadının. Tekliğini. Güzel kıyıları ırakta. Bakmaların, görmelerin anı değildi şimdi.

Okullarda hep orta sıralara, hep orta sıraların ortasına oturduğunu hatırladı kadın. Yüzünün dinmeyen soğukluğunu, gerekli gereksiz sancılandığını, sivilceler çıkardığını — bütün bunları. Bir kendin'in duyduğu, işittiği bir sesle konuşurdu — konuşması gerektiği zamanlar konuşurdu — bir uykunun, bir can sıkıntısının elle tutulurluğunu biliverirdi konuşurken. Yüksek sesle kahkaha atmadığını, haykırmayı bilmediğini bir ölü noktada sezivermiş, sonra sürdürmüştü o noktayı. Rengini? Ne renk olduğunu? Saçlarının rengini örneğin, düşünürdü. Gözleri, saçları, kirpikleri ucuca eklenmiş bir aynılıktaydılar. Sonra buldu rengini: Çürümeye yüz tutmuş yosun

rengi. Bu renki şimdi bildiği, başağrısıydı. Bu en belirli yıllarından ona kalan bir başağrısıydı ansızın.

Şimdi suda yüzen, hem de kış ayında buz gibi soğuk suda yüzen kadın; bunu alışılmadık bir çabuklukla yapan kadın çeşitli biçimlerde düşüne girerdi hep. Tek kişilik uğraşlardı kadının ilgi çeken yönü. Atlantığı kendi başına yaptığı uçakla aşar; yürüyerek Hindistan'a giderdi. Üç kez suikast teşebbüsünden idam edildi. İnce yüzlü, esmer, sıcak, öfkeli bakışlı erkeklere, karanlık bodrumlarda söylevler çekerdi. Kış kimseyle yatmadı yalnız. Tek kişilik uğraşlardı seçtiği. Bir çoğunluğa seyrettirilen. Çoğalmasıydı böylece. Her eyleminin sonunda çoğalıyor; birçok oluyordu. Yatmamıştı kimselerle. Kapıların ardındaki gizli paylaşımlarda yoktu o. Şimdi daldı kolu soğuk suya. Şimdi çıktı kolu soğuk sudan. Beş flaş parladı. Yarın on beş gazete basacaktır: kolunun resmini. İşte çoğalmasıydı yine.

Ceplerinin ve kol ağzlarının aşınmışlığını değişen renkleriyle sürdüren paltolarını hep bir diplerden çıkarırdı sabahları. Katlanıp kenara yığılmış şiltelerin arkasına düşüvermiş olurdu paltosu örneğin. Beynine dolan kanla uzanırdı kahverengi, sarı ya da gri paltoya; ama hep ceplerinin ve kolağızlarının aşınmışlığını sürdüren paltolara.

Paltosunu giyer giymez fotoğraflardan sonra evin en belirli özelliği olan aynaya bakardı usuldan. Yüzü pembe olurdu bu sıralar. Nedense hep bir diplerden çıkardığı paltolarının ona getirdiği tek pembelikti bu. Bir eylem'in getirdiği ilk armağan. Aynanın sevinci. Yararlığını bilışı. İlk seyircisi ayna. İlk güzel çoğalması aynada.

Anasıyla basası — fotoğraflı ana ve babalardan. Radyonun üstündeki ana ve babalardan. Nikâhlı ve fotoğraflı ve nikâh fotoğrafı. Radyonun üstünde nikâhlı. Pembeliğini, aynanın seyrini tattığı anlar onlara da bakabilirdi. Sonra babasının pijamalı cılızlığı; annesinin hep gezmelik için dikilip mutfağı hatırlatan; eskiyip soldukları için evde giydiği tarifsiz giysileriyle, şişmanlığı anasının — duruverirdi önünde. Bir pembeliğin bitimiydi. Solukluğu, çürümeye yüz tutmuş yosun renkli oluverişiydi yeniden. Dolma renginde, pilâv renginde, patates renginde bir kadındı anası. Bilinmedik bir süredir aybaşı kesimi yıllarında. Pazarlık biçimindeydi saçları. Alış veriş filesinden iç çamaşırılı. Babası hep pijamalı. Hep radyo dinleyen. Üstü nikâhlı, fotoğraflı radyoyu dinleyen. Gazetesini nikâhlı fotoğrafları örtercesine açıp okuyan. Kızlarına her bakışında genelev kadınlarını hatırlayıp öfkelenen bir adam. Sonra şimdide dek aldığı maaşların tutarını hesaplardı bazı. Şimdiden sonra alabileceği, almayı umduğu maaşları hesapları sonra. Birini birinden çıkarıp, birini birine ekleyip yaşadığı ve yaşamayı umduğu yaşamın bilançosunu çıkarırdı. Adamın uçurlu pijamasına, arkasına basık terliklerine, bahçeye bu kılıkta çıkıp kapının önüne bu kılıkta oturmasına doğru yüzüyordu kadın — soğuk, çok soğuk suda. Gitgide daha çabuk yüzüyordu. Flaşlar yanıp sönüyor, kadın çoğalıyordu. Birçok kadınlar, kızlarına bakına genel-evileri hatırlayıp öfkelenen adamlara doğru yüzüyorlardı.

Kendi ten kokusuna kapardı kendini. Kendi kokusu. O en sevmediği, en öğrendiği. Yağmurların yağdığı günler, divanın üstüne büzülüp yağmuru gözlediği sürece, bir teninin o tiksindiği kokusunu düşünürdü. Sonra sıcaklar gelir, teri, kokusu çoğalırdı sıcaklarda. Efinin kokusunu, etini duymak. Yıkanyordu tenin kokusu soğuk suda. Eti gerekliydi şimdi. Suyun soğukluğunca gerekliydi eti. Suyla kendi arasında. Suya karşı çıkardığı. Bambaşka bir etti.

Kendiyle ilgili çirkinlikleri bıkmadan, verdikleri aciden bıkmadan sevrederdi uzun. Tırnaklarının uzayıp içlerine kir dolduğunu bilir, önlemezdi bunu. Elini her uzatısında, bir nenleri her tutuşunda tırnaklarının çirkinliğinin aklına takılması, çakılması, bu çirkinliğin onu kapsayıp uzanmak istediği neni unutturması, bir bütün çirkinlik olmasıydı — buruk. Kurtulunmaz bir acıydı. Bir güzel uyusukluk gelirdi bu acının ardından. Saçlarının iyice kirlendiğini bildiği anlar kirlenmiş saç diplerini saatlerce kaşırdı. Sonra kucağına özellikle koyu renk bir nen yavar; kaşıya kaşıya kabarmış kepekleri, o küflenmiş yosun rengi saçların sarımtırak kepeklerini serperdi örtüye. Gene o aynı kutsal acı. Örtünün üstünde iyice seçilirdi kepekler, iyice, yeterince öğrenc. Severdi temizliği oysa. Ardından yıkanmalı, arınmalı düşler gelirdi — acıların yorgunluğu geçince. Bildiği çirkinliklerini çoğaltmasıydı yalnızca. Bir elle tutulur, bir somut çirkinlikte büyütüp belki birgün üzerinden atabilmek umuduydu. Kendi olma-ya bir başkaldırmaydı ya da. Çok yakın tanıdığı birini istememezliğin denevidi. El'ne geçirdiği aynayla çürüten dişini, dişlerinin en sarı olduğu günü seçip sevmek — buna benzer bir yığın örnekle somutlamak çirkinliği. Kocaman yapmak. Önce çoğalmak bu yolda. Bir ikinci ben olan çirkinliğini ke-

bir örümcek aksırdı
kırkayaklı gecede

çatlayverdi dümen
suyu şişede.

Feyyaz KAYACAN

nara ayırmak sonra. Bir yabancıya biçimlemek. Çirkinliğinden arınan kendini uzun bir seyre vermek. Irak bir çirkinliği seyreden bir seyirciyi rahatlığı, güzelliğe ilk adım, belki buydu aradığı bilmeden.

Bahar gelirdi arasıra. Soğuk sularla iyice sabunlanır; saçlarını pencerenin içine vuran güneşte kuruları. Kolonyalarla fırçalardı saçlarını. Sokaklara, güneşe atardı kendini. Bir yere getirmeyen, geçmesi gerekmiyen sokaklarda yürürdü — bilmediği, içinde yakalayverdiği bir sevinçle. Raslaştığı bildiklerle heyecanlı gevezeliklere dalar, anlatacak bir şeyleri olurdu. Yanından geçerken kendine göz atan oğlanın, ardından gelip gelmediğine bakardı dönüp dönüp. Ciklet çiğnediği, aşklı romanlara para verdiği günler bu barış günleriydi işte.

Sonra boşalmış yorgun dönerdi evine, altı şilteye, altı şiltenin arkasına düşmüş paltosuna dönerdi. Sofranın kör, tenek bıçaklarına, her bulaşığa yamulan kararan çatallara; kaşıklara; yerken yüzde çıkardıkları, çıkaracakları sivilceleri haber veren ağır yağlı yemeklere; babasının hep suyunu çekmeyi unuttuğu yüz numaraya; annesinin ıslatmak için yerlere yaydığı kirli, buruşuk çamaşırlara; kapının önünde asker sırasına dizilmiş terliklere; eski, arkası basık pabuçlara; misafir odasının hantal tahtalı, yayları bozuk koltuklarına; koltukların soluk basma örtülerine sinmiş zeytinyağlı yemek kokusuna dönerdi. Yatağı sonra. Kokusu birdenbire. Yeniden ve artarak. O gece iki çirkin insanı ya da anasıyla babasını en çirkin yatmalarda görürdü düşünde.

Karşı kıyı. Alkışlar. Babasının pijamasının paçalarını yakalayıp çekti kendini yukarı. Her tarafından sular damlayan sabah yüzüyle gülmüseddi kıyının kalın paltolu adamlarına, alkışlayan ellere gülmüseddi. Bir ısı yayıldı soğukta. Paltolar daha ağır, daha kalın. Bir yaz gelip durdu kıyıya.

Doğru otele gitti. Banyosunu sıcak suyla doldurdu. Vücut dinlendiren bir toz serpiti suya. Suyun dinlendirici ısını iliklerine dek tattıktan sonra yatağının temiz, keten çarşafına bıraktı vücudunu. Kutsal vücudunu. Teninin iç açıcı kokusunda rahat bir uykuydu gelen. Doğayı tanımayan, insanı çirkinliklerine yumulan, küflü yosun renginde birilerini hiç tanımamıştı. Belki de böylelerinin yanından, yanbaşından izlemeyen geçip gidivermişti.

Kendini, kutsal kendini rüzgâra bana bana, güneşli içe içe geçip gitmişti yanlarından.

BİZE GELEN KİTAPLAR

ASIK YÜZLÜNÜN BİRİ. Nihat Ziyalan'ın şiirleri. İstanbul 1963 Sürek Yayınları, P.K. 1013 İstanbul. 31 S. 250 kuruş.

BABA. Kâmuran Harputlu'nun şiirleri. İzmir 1963. Genç Sanatçı ve Düşünürler Derneği. 32 S. 2 lira. Desenler: Metin Altıok.

BOMBOŞ DÜNYA. Nail İnal - Meveddet İnal - Nursel İnal - Günsel İnal'ın şiirleri. Eskişehir 1963. Bozkurt Matbaası. 64 S. 2 lira.

DARBE-İ HÜKÜMET SANATI. Curzio Malaparte'den çeviren: Cavit Yamaç. Ankara 1963. Güner, Işıklar Cad. Gürsel çarşısı. 205 S. 15 lira.

FENER, GECE VE YILDIZLAR. Wolfgang Borchert'in Hamburg Üzerine Şiirleri. Çeviren: Behçet Necatigil. İstanbul 1963. (de) Yayınevi. 37 S. 3 lira. (Almanca asıllarıyla. Manzum çeviriler).

İSYAN. Nahide Başdere'nin şiirleri. Ankara 1963. Uçar Sok. 18/12. Yenışehir. 42 S. 3 lira.

KARGI. Özdemir İnce'nin şiirleri. İzmir 1963. İstiklâl Matbaası. 47 S. 3 lira. Kapak: Metin Eloğlu.

KOKTEYL PARTİ. Komedi üç perde. T. S. Eliot'tan çeviren: Bülent Ecevit. Ankara 1963. Millî Eğitim Bakanlığı Modern Tiyatro Eserleri serisi. IV + 192 S. 310 kuruş.

MUTLU GÜNEY. Yazan: M. Ziya Ünsel. İstanbul 1963. Işık Yayınları (Adres: Mutluevler 15, Çekirge, Bursa). 136 S. 250 kuruş. Kapak ve resimler: Cevat Ülger.

OTUZBİR DENEME. Yazan: Erdoğan Acarlar. İzmir 1963. Adres: 847 Sok. 5 İzmir. 159 S. 4 lira. Kapak: Eflâatun Nuri.

SUR. Adnan Yalçın'ın «Alistirmalar» 1. İstanbul 1963. Sürek Yayınları. P.K. 1013 — İstanbul. 80 S. 250 kuruş.

YOKUŞA DOĞRU. Suut Kemal Yetkin'in deneme ve eleştirmeleri. Ankara 1963. Dernek (Halkevi) Yayını. 64 S. 250 kuruş.

SOSYAL ADALET

Dergisini Okuyunuz

DOLMAKALEMINİZİN
ÖMRÜNÜ UZATAN
EN SAF MÜREKKEP

Skrip

mürekkep
alırken

bir şişe
mürekkep ver
demeyiniz

bir şişe
Skrip
isteyiniz

- her marka dolmakalemın daha kolay ve temiz yazmasını sağlar
- tutukluk yapmaz ve derhal kurur
- pıhtılaşmaz ve tortu bırakmaz
- dolmakalemın kauçuk ve madeni aksamına zarar vermez

Türkiye Umumi Müessesli **KOÇ TİCARET T.A.Ş.** (Büro Levazımı Şubesi)
Skrip bütün kırtasiyecilerde satılır

(dost: 39)

GRİPİN

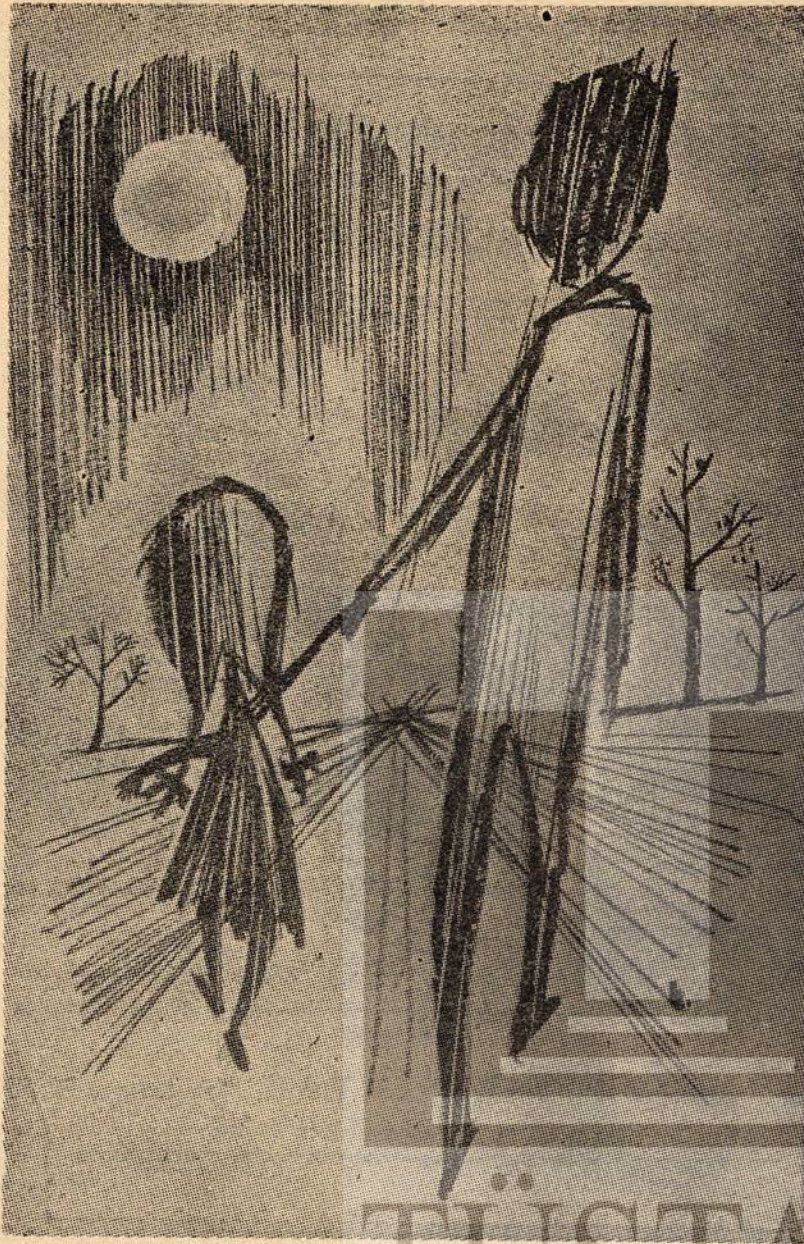
BAŞARI İLE KULLANILIR

Baş, diş, adale ve soğuk algınlığından mütevellit bütün ağrılara karşı GRİPİN başarı ile kullanılır

GRİPİN 4 saat ara ile günde 3 adet alınabilir

(Faal: 2559/41)

Desen : Oğuz ARAL

NEVIN İŞLEK

Helga'nın Noeli

Daha kapıyı açıp ta eşikteki yüzümü, o henüz erimekte olan kar tanelerinin ıslaklığıyla parıldayan yüzümü görür görmez anladı kalacağımı. Ben de, daha içeriye adımımı atmadan, daha eşikte, o daha da çok sevinsin diye :

«Aldım,» dedim, «izin, Kaliyorum!»

Sonra, bir an önce Ağacın yanında olabilmemiz için eğildim, sonuçlarımı çıkarmaya koyuldum çabuk çabuk. Bu arada Helga, bir koşu bana kendi terliklerinden birini getirerek önüme koydu. - Helga'nın terliklerini giyerken, Helga'nın

nın gecesini, Helga'nın Ağacını düşündüm. Şimdiden düşündüm: Helganın gecelik giysilerinden biriyle, Helga'nın gecesini. Helga'nın sevincinin gecesini. Sevincimizi geceleyeceğimizi. Ve, «Sevinçli miyim acaba,» diye «ben de Helga gibi?» -

Helga'yla birlikte koridoru, karanlık odayı geçip, Ağacın yanına geldik.

İşte gene durup duruyordu öyle! Tam bir haftadır, bir gelin gibi telli pullu, kurumlu!

«Sen görmeyeli üç tane daha eklendi,» dedi Helga, yanbaşımdaya benimle birlikte Ağaca bakarak. - Ağaca benimle birlikte baktığı için de, içi içine sığmayarak. -

«Gördüm,» dedim. «Biri, şu kırmızı olanı, tepedeki.»

«Ötekileri de bul» dedi. «Onlar yuvarlak, alt dallarda.»

«Evet, dün epeyi yer vardı alt dallarda.»

«Hadi, dün daha çabuk bulmuşsun,» dedi.

«Dün daha seyrektiler» dedim. «İşte biri şu! Biri de bu!»

«Daha çabuk bulabilirdin» dedi. «Bu renk olanları yoktu hiç çünkü.»

«Pembesinden vardı» dedim. «Hem iki tane vardı. Bak şu dalda, birisi çan.»

«O pembe değil, mor,» dedi Helga.

«Hayır, mor değil, pembe» dedim Helga'ya ve Ağacın yanından ayrılıp, pencerenin yanına gittim.

Akşam, başlamıştı. Akşamla daha beyazlaşan, ışık gibi saydamlaşmış karların içinden Evi aradım, buldum, sonra birden Helga'ya dönerek saati sordum.

«Beşe yaklaşmış olmalı...» dedi, Helga'nın sesi. - Daha gelir gelmez nasıl olup da hemen Ağacın yanından uzaklaşabildiğim için bana azıcık kırılmış, kızmış, azıcık inanamamış, şaşırmış, azıcık sevinçliliği geçmiş, belki de o bir haftadır, «ortaklaşma» adı altında ola gelmes'ni hazırladığı, gerçekteyse «özendirme» olan GECESİNİ, olur da «özendiremem» korkusuyla birdenbire kuşulanmış sesi yalnız. Çünkü saati sorup pencereden dönmeme, gözlerim, bir elektrik düşmesi gibi söndürüvermişti odanın aydınlığını, gündüzlüğünü. Helga'yla Ağacı sil'k, belli belirsiz, yanyana duruyorlardı uzağımda şimdi. Ağacın karaltısı, Helga'nın karaltısından bir Helga karaltısı boyu daha yüksekti. Olanca süslerden, yıldızlardan, cam yuvarlaklardan da tek bir tanesi parlıyordu yalnız: «Acunumuza Göz Diken Yıldız»; tanı da, Helga'nın başı üzerinde. -

«... ama Eve dönmeyecek olduk»

tan sonra NEDEN sordun?»

Sorusu daha bitmemişti, annesinin karaltısı girdi odaya. Arkamda, karların aydınlığındaydı henüz Ev. Helga'yla Ağacı, hiç kıpırdamadan bana bakıyorlardı.

«Hoş geldin,» dedi, annesinin karaltısı Helga'nın bana.

Pencereye, gerileyebileceğim kadar yaslandım, el yordamıyla aydınlığın arasından Evi yakalayıp, kimseye göstermeksizin sımsıkı tuttum. Helga, Ağacı ve «Acunumuza Göz Diken Yıldız», hiç kıpırdamadan bakıyorlardı bana.

«Hoş bulduk efendim,» dedim, Helga'nın annesinin karaltısına.

Camin buz gibiliğini sırtımda duyuyordum. Ama Ev, yünlü bir eldiven gibi ısıtıyordu ellerimi. «Acunumuza Göz Diken Yıldız» ise, Helga'nın karaltısının tam başı üzerinde, tetikte, sinirli sinirli yanıp sönyordu bana dikilmiş bir göz gibi, Helga'nın gözlerinin yerine. Uzun sürmeyecekti ama bu: Helga'nın annesinin karaltısı, bir devinmeyle, bir sözle, tıpkı kötü bir büyücü çubuğu gibi, karartmak üzereydi pencerenin ardındaki aydınlığımı. Benim, o aydınlığa kaçkınılığımı...

... dememe kalmadan, çubuğunu değiştirdi:

«İŞİĞİ NEDEN YAKMIYOSUNUZ?»

Ellerim gevşedi; - Helga'nın karaltısı düğmeye koştı - ; Ev, gevşeyen ellerimden bir anda sıcaklığını yitirerek pencerenin ardına kaydı; - Helga'nın karaltısı düğmeyi çevirdi - ve ben, birden kısıkkıvrak İÇERDE KALDIM: Helga'nın gecesinin içinde.

Annesinin dudakları ilk kez bu kadar kırmızıydı. Ama benim annemin Mişel marka dudak boyasına çok yabancı bir kırmızıydı. - Aynı zamanda bana da, Mişel marka ya yabancı olduğu kadar. - Beline çok süslü bir önlük takmıştı. Gözleri ilk kez bu kadar parıldıyordu. - Bir annelik parıltısıyla değil, ya da yalnızca Helga'nın anneliğine yetecek kadar. - Bir eliyle tencere tutanağını, öbür eliyle de uzun saplı iplik süpürgeyi tutuyordu.

«Koşarken dikkatli olun» dedi - daha çok - Helga'ya. «Muşambaları bu sabah cilâladım.»

Yere baktım: gerçekten, muşambalar, gözleri gibi ilk kez bu kadar parıldıyordu. Odadan çıkmak üzereyken kapıda durdu, salt ou gece için boyadığı, süslediği, kotardığı ve parlattığı mutluluğuyla gülimseyerek Helga'ya - Helga'sına - baktı.

«Gösterdin mi arkadaşına,» dedi, «sana bu sabah Almanya'dan ge-

len kart-postallarımı?»

«Daha göstermedim» dedi Helga düğmenin altından, pencerenin önünde sessiz, sıkıntılı, sevinçsiz ve eğreti - evet, en çok da EĞRETİ - dikilmiş duran arkadaşına - bana bakarak. - Annesi odadan çıkar çıkmaz da.

«Gel!» dedi, ansızdan karar vermiş gibi, gözlerini annesinin gözleri ve muşambaları gibi parıldatıp - ve belli ki ne yapıp yapıp benimkileri de parıldatabilmek için, - Ağaca doğru ziplayarak.

Pencerenin yanından ayrılıp, tekrar Ağacın yanına gittim.

Helga, yüksek, gizli dallara dayadığı kart-postallarına erebilmek için ayaklarının ucunda yükseldi.

Helga'nın gözleri ilk kez bu kadar masmavi, saçları ilk kez bu kadar sapsarıydı. - Benim saçlarımla, benim gözlerimin rengine yabancı olduğu kadar. -

«Bu amcamdan gelen,» dedi, «bu, teyzemden.»

Kart-postalları elime alırken, hırkasının altında ilk kez bir madalyon gördüm. Oval biçimli ve gümüşü madalyon.

«Gittiğimde, ben de kayak yapacağım,» dedi, «kart-postaldakiler gibi, bu gördüğün dağlarda.»

Madalyonun içinde bir haç vardı, haçın arkasında da...

«Göllerinde de yüzeceğim.»

... bir kadın. Uzun, kıvrımlı giysili, uzun, kıvrımlı başörtülü bir kadın. - Tespihi, Kuran'ı ve beyaz namaz başörtüsüyle anne neme yabancı olduğu kadar. -

«Teyzenin kart-postalı daha güzel,» dedim, «amcanınkinden.»

«Ama anneanneminkini daha görmedin» dedi, madalyonunun zinciriyle oynayarak.

«Neden taktın?» dedim, «o boyundakini?»

«Annem taktı» dedi. «Anneannemin kart-postalını hiç mi merak etmedin?»

«Ettim» dedim. «Neden taktı?»

«Ama ne kadar merak edersen et,» dedi, «göstermeyeceğim.»

«Çıkar,» dedim, «onu boynundan.»

«Anneannemin kart-postalı teyzeminkinden çok daha güzel.» dedi «Çıkaramam, annem kızar.»

«Kararmış hem de üstelik.»

«Üstelik, böyle görünüşü kart-postallarından da değil.»

«Üstelik büyük işi.»

«Hayır! diye bağırıldı Helga, birden ayağını yere vurarak. «Ne kararmış, ne de büyük işi!»

«Anneannemin kart-postalını merak etmiyorum» dedim.

«Çocuk işi!» diyerek bağirtisini

ekledi.

«Belki de annenin çocukluğundan kaldığı için bu kadar kararmış» dedim.

«Annemin çocukluğundan değil, anneannemin çocukluğundan kalmış» dedi. «Doğru söyle. anneannemin kart-postalını gerçekten merak etmiyor musun?»

«Üstelik de o kadar eski ha?» dedim, «ben olsam onu boynuma takmam.»

Helga, ayağını tekrar yere vurmak üzereyken duraksadı, ister istemez - çıkarı için ister istemez - yumuşamak, alttan almak gerekliliğini duydu:

«Çıkaramıyacağım anlamalısın» dedi, sesini elinden geldiği kadar tatlılaştırarak; «bu gece bizim kutsal gecemiz biliyorsun, annem onu sen kapıyı çalmadan az önce boynuma takmıştı. Madalyonun içinde kutsal anamız olduğu için.»

Madalyonun içindeki «kutsal anamızdan, en çok da kutsal ananın öndeki HAC'tan kaçmak amacıyla Ağacın yanından uzaklaşırken, kendimi gene pencerenin önünde buldum. Helga'nın annesi demin odadan çıkarken perdeleri çekmişti; onları araladım ve altına girdim. Ama Helga, ne yaptığımı görebiliyordu gene de Ağacın altından. Gözlerimi nasıl ellerimle siperleyip karanlığa daldırdığımı, Evi bulabilmek, hiç olmadı görebilmek için olsun, karları nasıl taradığımı... Ben

de görebiliyordum onu; ona büsbütün dönük, başım da tıpkı bir fotoğrafçı gibi perdenin altındayken.. Hiç hesapta olmayan bu dönemliği nasıl seyrettiğini onun. Nasıl sevgisiz, nasıl bencil, nasıl beni öldürecek derecede kızgın. Onun gesesine işte açıkça sırtımı dönmüş, gözlerimle, yeryüzüne durmaksızın, art arda kapaklanan kar parçalarının arkalarında kalan belli bir yere: Eve tutunmuşum. Son baktığımdan beri daha beyazlaşmıştı karlar; daha korkutuyordu beni bu. Çünkü besbelliydi ki, karların beyazlığıyla birlikte, suçluluğum da beliriyordu. Bense, pekâlâ bir çocuk olduğumu düşünabiliyor, böylece suçu o belli yere: Eve - o belli yerdekilere: Evdekilere - atabileceğimi kuruyordum. Oysaki o, karların arasındaki belli yerinde yünlü bir eldiven gibi sıcak, umursuz, sorumsuzdu. Beni, açıkça unutmıştı. Sanki hergünkü olağan akşamlarından birine başlamış gibi nerdeyse ışıklarını da yakacaktı. Evet, suçluluğumu tümüyle onlara verebileceğimi anlayabiliyordum. Öyleyken, neden karlar ben baktıkça daha beyazlaşıyorlardı gitgide? Gitgide daha tanrısal, daha karşıkonmaz ve anneannemin namaz başörtüsü kadar saygılı bir bembeyazla? Korkum, gitgide büyüyordu. Başımı perdenin altından çıkarıyordum. Önümde, karlar, durmaksızın, art arda acunuma kapaklanıyor, o tanrısal bembeyazlıklarıyla, beni durmaksızın suçluyordu. Bana, Helga'nın gesesini yasaklıyordu. Sorumluluğu üstümden oraya, o belli yere: Eve - o belli yerdekilere: Evdekilere - atamıyordum. Atıp ta bir türlü kurtulamıyordum. Madalyonun içinde, HAÇ'a kısıkrak bağlanmış, çırpınıyordum. Çırpınırken, Helga'nın bana birşey sorduğunu duydum. Başım perdenin altında, soluğumu tutmuşum. Helga'nın bana böyle birşey sormasını hiç beklemiyordum. Oysaki, Ağacın altındaydı o da; gitgide, koyulaşan umutsuzluğunun çırpıntısında.

«Bize neden «gâvur» diyorsunuz sizler?» diye soruyordu bana.

«Yoo... sizlere demiyoruz o sözcüğü biz,» dedim; bu kez, ben alttan almak gerekliliğini duymuş, başımı perdenin altından çıkarmıştım. Helga, kendine bile doğrulamaktan korktuğu umutsuzluğunun çırpıntısında, ne yapması gerektiğini pek kestiremeden bakıyordu gözlerimin içine. Gözlerimin içine, yalvararak bakıyordu. Yalvararak, a-

ma ne çare ki bana madalyonunun içindeki HAÇ kadar yasak.

«Sen bile kızdığın vakit dedin,» dedi, «bana kaç kere!»

Tümcesinin içindeki ünlemin bile yalvardığını görmüştüm gözlerimin içinde. Artık, alttan almanın bile gerekmediğini sezdim.

«Kızgınlığımdan söylemiş olabilirim,» diyerek, tekrar perdenin altına girdim.

HELGA, İŞTE BUNUN ÜZERİNE UMUTSUZLUĞUNU KENDİ KENDİNE DOĞRULADI. Bundan sonra, kozlarını kullanacaktı. Bu doğrulayışla, arkamda, perdenin altında, belirli bir biçimde değişen sesindeki boyuneğiş, sabır ve kurnazlıkla:

«Ağacı dün daha çok özlemiştin» diyerek, dönemliğime ilk kozunu attı.

Oysa ben, o anda Helga'yla aramızda doğruluk adına olsun, ya da her ne adına olursa olsun, hattâ isterse «Helga» adına olursa olsun, olması, korunması gereken ne varsa, tümünü, onun gesesinden çıkarmak uğruna unutmuştum: suçluluğumdan kurtulabilmek adına; bu yüzden, elimde olmaksızın onun bana ne sorduğunu bile duymadım, elimde olmaksızın gömüldüğüm camdan.

«Bizim Evin ışıkları yandı tam şimdi!» diye bağırdım, böylece ve gene bu yüzden, Helga'nın ilk kozu da, hiçbir olumlu sonuç, hiçbir vuruş alamadan, perdenin altından, Ağacın altına gitti gerisin geri.

İkincisi, hiç ara vermeden, ilkinden daha geçebilecek nitelikte; cömert, yenilgin, yumuşak bir düşüşle, Helga'nın hemen ayakları dibindeki pırl pırl muşambalarda tıngırdadı.

«İşte çıkardım madalyonumu!» dedi Helga, eğilmiş, yerden, ayakları dibinden, kozunu sabırsızlıkla ararken.

Perdenin altından, Helga'nın, kozunu ne yapsa, ne kadar arasa bulamayacağını, elde edemeyeceğini bildiğimden, artık tüm Helga'sızlığıma karşın, gene de Helga'ya değgin bir duyu geçti içimden: Acıma mıydı, yoksa acımış olmayı hiç istememiş olmaktan ileri gelen tiksime miydi? Kestirilemeyen.

«İstedğin oldu, çıkardım madalyonumu işte!» diye tekrarladı Helga, hâlâ bir sonuç alamadığından, zorunlulukla.

Yüzüm pencereye, arkam da ona öylece dönükken, omuz silktim; ilgisiz:

«Çıkarsan da bir, çıkarmasan da bir» dedim, «benim için.»

Helga, bu sözümün hemen, ama bir solukluk süreye kadar olsun meydan vermeden hemen üstünden, umutsuzluğa kapılmamak için ne dediğimi duymamış gibi yaparak - fakat böyle yapmakla da beni değil, asıl kendini aldatmış olarak, - sözcüklerimi çiğnemek istercesine çabuk çabuk:

«Yoksa, geceyi mi bekliyorsun orada sabırsızlıkla?» dedi. «Anlatıklarımı bir an önce görebilmek için, geceye bir an önce kavuşabilmeyi mi? Geceye bir an önce kavuşabilmek için de, akşam yemeğine bir an önce oturabilmemizi mi? Akşam yemeğine bir an önce oturabilmemiz için de, babamın bir an önce eve gelmesini mi? Evet evet, anladım, bunun için ayrılmıyorsun yanından pencerenin! Babamın şapkasını tepeden görüp, bana muştalamak için!»

Yavaşça :

«Hayır» dedim, buz tutan cama. «Evin, hiç olmazsa ışıklarını görebilmek için.»

Helga, beni elbette (!) duymadı; kendini aldatmaya süreduruyor, arkamdan, beni kendi ağzından, bir kukla gibi söyletiyordu :

«Anladım, anladım ama,» diyor, «Ağacın yanına gelersen, gesenin nasıl geldiğini anlamayız bile... Ağaç, bizi öyle eğler, oyalar ki, bu arada hiç anlamadan bir de bakarız, akşam yemeğini bile geçiştirmiş, yataklarımıza girmişiz! - Beni iyi dinliyorsun değil mi? YATAKLARIMIZA GİRMİŞİZ! Ve yataklarımızda, VE, yataklarımızda, VE, VE. uyku yerine, UYKU YERİNE, - burasını iyi dinle! uyku yerine: SAATİN, TAM, ONİKİYİ, VURMASINI, BEKLEMİŞİZ!...»

Helga, olacak olanları bir bir, tekrar tekrar, dosdoğru söylüyordu, evet - Helga'yı iyi dinliyordum - Helga'nın yatağında, SAATİN TAM ONİKİYİ VURMASINI, tam bir haftadır, - yâni Ağacın oraya, o yuvarlak masaya süslenip püslenip kurulduğu günden beri, - geceli gündüzlü düşünüyordum.

«!... soluğumuzu tutmuş, gözlerimizi sözde uyuyormuş gibi sımsıkı yummuşuz SAAT, TAM, O, Nİ, Kİ, Yİ, VU, RUR,»

, heceler ve vurgularla birlikte, ben de ağır ağır, perdenin altından çıkıp, ağır ağır ona, Ağacına dönüyordum,

«, KEN!»

, - masmavi gözleri parlıyor

du - , bu son vurgunun bir utku olup, gecesini artık kurtardığını sanıyordu, fakat birden yüzümü, yüzümdeki ELDE EDİLEMEMİŞLİĞİ görünce,

! işte o zaman annemle babam bizi - İKİMİZİ uyandırmışlar,» diye ekledi, soluksuz, gene deminki ivdisiyle çabuk çabuk; «bizi geceliklerimizle ellerimizden tutup doğruca Ağacın başına götürmüşler. Ağacın başına gelince BİR DE NE GÖRMÜŞÜZ? NE GÖRELİM? Ağacın dibine, masanın üstüne yığılmış, yığınlarla,»

, yüzümün kayıtsız, yabancı, aldırılmaz, «korkunç ve dayanılmaz ELDE EDİLEMEMİŞLİĞİYLE, o çok iyi bildiğim anlatının bu timsesini, Helga'nın yerine - farkında olmadan, dalgın - , dudagımı küçümsemeye büküp, ben tamamlayarak :

« , hediyeler, hediyeler, hediyeler...» dedim.

- Gözlerinin parıltısı, SÖNDÜ - , «... renk renk kurdelelerle bağlanmış, süslenmiş paketlerle annemden, babamdan,»

« , AmcaNdan, teyzeNden, anneNden,»

« , ta Almanya'dan! ta Almanya'dan!»

« ! SANA gönderdikleri,»

« , bana Noel Baba'yla gönderdikleri.»

«Hayır, postayla» diyerek, sözünü kestim.

«Noel Baba'yla!» diye diretti.

«Sen de bal gibi biliyorsun ki postayla» dedim.

«Evet postayla, ama biz gene Noel Baba'yla sanalım, ne çıkar?» dedi ve bıraktığı yerden aldı: «Sonra ben koşup kurdelelerini çözeceğim paketlerimin, paketlerimi bir bir açacağım.»

« , peki,» dedim, «sen paketlerini bir bir açarken ben ne yapacağım?»

, düşünmeksizin,

« , BENİ SEYREDECEKSİN» diye kaçırıldı ağızından; - ağızından kaçırıldığı o kısacık anda, bilicaltıyla başbaşaymış gibi, mutluluğunu şimdiden yaşamış, kendinden geçmişti kısacık. -

«Yâni ben, bu arada yalnızca senin geceni seyreden biri olmakla kalacağım» dedim, kendi kendime mırıldanır gibi; - TAM BİR HAF-TADIR GECELİ GÜNDÜZLÜ DÜŞLERİMDE BUNU NASIL DÜŞÜNMEMİŞ OLABİLİRDİM? -

Şaşkın, düşüncesizliğimle şaş-

U

zun kalaslar üstüne
Tünemiş ucuz kuşlar
Korkuyla bakıyorum...

En ucuz sesleri toplamışlar
Dört bir yanından dünyanın
Tam başımın üstünde, beynimin gölgesinde,
Harcıyorlar
Korkuyla dinliyorum...

Kaba bir inatla iniyor sokak
Ne büyük yalanlarla yüklü ağız
Ve dar bir geçitinde akın
Göçüp gidiyor kuşlar
Korkuyla izliyorum...

Yarının bir akşam üstü en çok yabancılaştığım
Her evde bir bir durup kendimle çoğalıyorum..
Gölgeleri üstüne yığılmış ucuz kuşlar
Kenetlenmiş birbirine özgürce gagaraları
Korkuyla susuyorum...

Halûk ŞEVKET

kın, perdeye dönerken ben ağır ağır :

«Perdeleri araladığımı göreceksin olursa, annem kızar!» diye atıldı Helga. «İçerde ışık yandığından, dışardan görülür diye!»

Perdeleri ardına kadar açtım: Evin ışıkları, Tanrım! Ne güzeldi! - Hiçbir Ağaç, gözlerimi böyle kamaştıramazdı! - Besbelli ağabeyletim de neredelerse dönmüş olacaktı. Birazdan, hep birlikte (!) sofraya oturacaklardı. Ya da kimbilir, belki de dönmemişti daha babam işinden Eve. Ya da kimbilir, belki şimdi, tam şimdi, merdivenleri çıkmış, zile uzanı...

... bizim zilin yerine, Helga'ların zili çaldı!

«Babamdır» dedi Helga ve birden, beni elinden uçuracakmış gibi bir öneziye kapılıp, dibimde, pencerinin yanında bitti. Gözlerini, avını kollayan bir yırtıcı yaratık gibi üzerime dikmiş, koridoru, koridordan gelen konuşmaları sesliyordu çıt çıkarmadan, soluğunu kesmiş.

Birazdan, odanın kapısında annesi görüldü, Helga'ya gülümsemeye çalışarak çekine çekine :

«Arkadaşını almaya gelmiş Helga'cığım» dedi, «büyük ağabeyi.»

Helga, ağlayış bağırtısına pek benzemeyen, çirkin, ancak ölüm kadar umutsuz bir ses çıkararak eteklerime yapıştı,

, annesi koştu,

, Helga'yı tuttu,

, ben kapıya koşarken, Helga, ayaklarını var gücüyle yere vurarak tepinmeye, avaz avaz ağlamaya başlamıştı.

«Anneannemin kart-postalını gitmezsen hemen şimdi gösteririm!» diye yalvarıyordu ağlayışları arasından.

Karanlık odayı, koridoru geçip, kapıya geldim. Helga arkamdan, annesinin sınımsız tuttuğu kolları arasından, son bir kez daha :

«Gitmezsen, «Acunumuza Göz Diken Yıldız»ı da sana veririm!» diye inledi.

Uçacakmışım gibi hafif, tanımızsız bir mutlulukla eşikten geçtim ve büyük ağabeyimin elinden tutarak, HELGA'NIN GECESİNİN İÇİNDEN ÇIKTIM.

- Ağabeyletimin büyüğünü, hiç bu kadar çok sevmemiştim. -

YAŞANTI VE YAPIT

Biz yapıt'a bakarız. Sanatçının yaşantısı ne olursa olsun bize sunduğu yapıt güzel mi, değil mi? Bunu ararız, önemli olan da budur. Ama bu, yaşantının önemsiz olduğu anlamına gelmez. Yaşantıyı bir kalemde silmek, etkeni ortadan kaldırmak yaratıcılığa saygısızlık olacağı gibi; bir sanat yapıtının doğuş sorunlarının gizlerini çözümlenmekte güçlükler çıkarır karşımıza. Sadece yapıt üstüne eğilmek yetmez, ozandan şiire geçmek yapıtının oluşu bakımından da gereklidir. Bu yön eleştiri yöntemlerini ilgilendirir ki konumuz dışındadır. Biz yapıt'a bakarız.. Sanatçının yaşantısı ne olursa olsun derken kasıtladığımız durumları üç bölümde özetleyebiliriz:

I — Yaşantı değerlidir. Yapıt değersizdir.

II — Yaşantının değeri ile yapıt'ın değeri eşittir.

III — Yapıt yaşantı'yı aşmıştır.

Şimdi bu «Üç Hâl'i inceliyelim.

I — Öteden beri işitir dururuz: Ozanın duyduğu «Şey» çok önemlidir, büyüktür, derindir ama «yaratığı» duyduklarının, yaşadıklarının çok sönük bir gölgesidir diye. Eskilerin arapça olarak dillerine doladıkları bir söz de vardır bu alanda: El mâ'na fi batıñşair — Anlam ozanın içindedir. Hâmid'in söyledikleri de yaygındır: «Yazmadıklarım en güzel şiirlerimdir.» anlamında bir cümledir sanırım. Orhan Veli de bir şiirinde bu «hâl'i çok güzel anlatmıştır. «Anlatamıyorum» şiirindeki şu dizeleri birlikte okuyalım:

.....
Bilmezdim şarkıların bu kadar güzel,
Kelimelerinse kifayetsiz olduğunu
Bu derde düşmeden önce

Bir yer var biliyorum;
Her şeyi söylemek mümkün;
Epeyce vaklaşmışım, duyuyorum;
Anlatamıyorum.

Bütün bu sözler neyi gösterir? Yazılanların üstüne dikkati çekmek için midir? Yoksa duyulan'ın yazılan'dan güçlü olduğunu belirterek «Ruh hâli'nin değerini bize anlatmak mıdır? Her ne ise bize önemli olan yaşantının sanat yapıtı durumuna gelmesidir. Sanat yapıtına değer biçerken üzerinde durulacak nitelik budur.

Bireysel - Toplumsal olaylar karşısında ozan etkilenir, duygulanır. bu etkiler duygular besili-güçlü olabilir, diğer yaşantılardan son derece ayrıntılı sayılabilir; ama şiir durumuna geçerken aynı sağlamlığı, tazeliği, sıcaklığı, gücü gösterebilir mi? Gösteremez mi? Gösteremiyorsa, yaratılan,

etken derecesinde güzel değilse; yapıtın alaçağı not kırık olacaktır. Yapıt önümüze sürüldükten sonra yaratıcısı perdenin arkasına çekilir, giderek silinir ortadan. Biz bu yapıt cılız ama yaratıcısının duygusu, düşüncesi, yaşantısı bambaşka, nice güzel, yücedir diye alkışlayabilir miyiz? Zaman zaman aldandığımızı açıklamak zorundayız. Sanatçının üstün kültürlü bir kişi oluşu, yaşamındaki özellikler, gürültülü karışık serüvenleri bizi öylesine sarar ki, bu büyümenin etkisiyle yapıtının boşluğunu göremeyiz. Ancak zamanla ayılır yapıtın kofluğunu anlarız. Bu söylediklerimiz yaşantının güçlü, yapıt'ın zayıf olduğu durumlar içindir.

II — Yaşantının değeri yapıtın değerine eşit olan durum. Sanıldığı kadar kolay bir başarı değildir bu sonucu elde edebilmek. Ozan yaşantısını duyurabilmek gücünü gösterir, sözcüklerle o yaşantıyı yeniden yaşar; hem de sanatçı olarak yaşar, basbaşağı bir yaşantı bir de bakarsınız bir şiir yaşantısı, bir şiir gerçeği olup çıkmıştır. Yaşantının yoğunlaştığı oranda duyurma'da yetkenlik gösterir ozan. Bu çizgideki ozan iyi bir ozandır.

III — Yapıt'ın Yaşantı'yı aştığı durum. Yapıtın yaşantıdan daha güçlü olması mümkün müdür? Yapıt etkenden üstün olacak. Zor, çok zor bir dönem. Her ozana, her sanatçıya vergi değil bu çizgiye ulaşmak. Büyük ozanın, büyük sanatçının başarabileceği, yenebileceği bir iş.

Burada şöyle bir sorunla karşılaşırız: Bu sanat zaferinin kazanılmasında yaşantının küçük ya da büyük olmasının payı var mıdır?

İyi bir ozanın, usta bir sanatçının küçük yaşantılardan da iyi yapıtlar meydana getirebileceklerini ikinci bölümde belirtmiştik. *Ama Büyük yapıtlar - Ölmez yapıtlar* yaratılabilmesi için *Büyük Yaşantı*'ların varlığını gerekli buluyoruz. Küçük yaşantılardan da büyük yapıtlar, ölmez yapıtlar yaratıldığını da unutmuş değiliz. Bir A. Çehov küçük yaşantılarla büyük yapıtlar verebilmiştir. Aldandığımız nokta şu olsa gerek: Bizim küçük yaşantı dediğimiz gerçekten de küçük müdür? Düşüncemizi sisten kurtararak aydınlığa çıkarmak için küçük ya da büyük yaşantılar kavramı üzerinde duraklamamız gerekiyor.

Küçük yaşantılardan yalın (sade), yalınç (basit), sıradan (alelade) iç ve dış olaylar toplamını kasıtlıyoruz. Büyük yaşantılar deyince de olağanüstü, çarpışık, ilginç, korkunç (entrika) gelmiyor usumuza. *İnsançıl* bir yönü bulunan, geçici olmayan, çağlar boyunca insanı içinde kavrayıp saran, sarsabilen, ısıtabilen, ister bireysel ister toplumsal olsun *Evensel* bir maya ile yoğurulmuş yaşantılara *büyük yaşantı*.

Dergilerin Getirdiği

Y azılarımızın başlığı «dergilerin getirdiği», konularımız da genellikle dergiler ya, gazetelerimizde de, anlayış ayrımı olsa bile, sanatla ilgili yazılar yayımlanıyor. Aslında gazetelere sorsanız onlar, sanatla yeteri kadar ilgilendiklerini söyleyeceklerdir belki de. Ama dediğimiz gibi bu, bir sanatı anlama sorunudur. Bir roman «tefrika» etmek, sinemadan çoğu zaman «sensuel» haberler vermek, hem de birtakım reklâm oyunlarına âlet olunduğunu bile bile böylesi haberler vermek, sosyete dedikodularına yer ayırmak belki de sanatla ilgilenmek anlamına geliyor onlar için. O alışılmış «altıncı sayfa», (şimdi çoğunda sekizinci sayfa oldu ya) yakıntısını yenilemiyeceğim. Hümanizmanın, insan düşüncesinin en parlak günlerini yaşadığı eski Yunan'da bile spor, tragedyadan önceydi belki. Sanat entelektüel yapısı gereği insan yaşamasına kolay kolay karışmaz. Sanat fabrikasyona gelmez. Galiba bütün sanatların yüzyılımda en büyük sorunu, en büyük kavgası bu; insanoğlunun kişiliğini kurtarmağa çabalamak!

Oysa spor, sanattan daha kolay, daha yaygın bir oyun. Üstelik insanoğlunun bir kompleksini de karşılıyor; karşılaşma!. Birinin ö-

bürünü yenmesi. Gene bir çeşit kişilik bulma, kişiliği kurtarma çabası. Hele işin içine ulusal duygular da katılırsa başka herhangi bir şey güç durur onun karşısında. Oysa sanatta karşılaşma, «müسابaka» yok. Bizde şiirin en yaygın olduğu, en çok sevildiği dönemler, spor'dur yaygın olmadığı ve şiirin bir karşılaşma havası yaşadığı gündür. Örneğin iki saz şairi karşı karşıya gelir, birbirlerini bir kafiye üstüne yenmeye, bitirmeye, mat etmeye çabalarlar. Yahut, «zamanın şöhretlerinden» Sait, Abdülhak Hamit'in bir şiiri, yahut bir yazısı için, bir gazetede «anlayışsız» bir yazı yayımlar. Hamit İstanbul dışındadır, bulunduğu yerden İstanbul'daki gazetelere Mir Sait'i küçümseyen bir beyitlik bir telgraf gönderir;

«Mir Sait sohbette nâ ehil imiş
meğer
İbn-i Kemal sanmıştım ebû cehl
miş meğer»

Yandaşlar bu karşılaşmadan he-men pay çıkarırlar elbet. Bu, insandaki o «tatmin olma» duygusunun bir başka belirtisidir. Yenileni yuhalyacak, yenende kendi ezilinişliğini unutacaktır.

Tercüman Gazetesinin bir kaç ay önce yaptığı bir soruşturmada bunlara benzer yanıtlar vardı. Belki birçoklarınız da biliyorsunuz, so-

ruşturmanın konusu; «*edebiyatta eskiler mi daha kuvvetli, yoksa yeniler mi?*» idi. Yine o «müsabaka» tekniği yani.

Kimbilir, demek okuyucu sanatı, şiiri de ancak böyle boks mağı, yahut futbol karşılaşması halini aldığı zaman anlıyormuş. Bu gazetecilerin bileceği birşey.

Doğrusu bu soruşturmaya katılan yazarların, sanatçıların çoğu da bir «müsabık» edası takınmaktan geri kalmıyorlar, hattâ bundan bir bakıma hoşlanıyorlardı. Örneğin adı sanatla ilgili herhangi bir yazıda geçmeyecek kadar eski ve sanatla ilgisi olmayan biri: «*Ah, nerile o Halit Ziya'lar, o Cenap'lar...*» diyor. «*Şimdikiiler onların turnağı bile olamazlar.*» Daha yeni ve ünlü bir ozanımız ise; «*Orhan Veli vasat bir şairdi, Melih Cevdet kötü bir şair, Oktay Rifat ise kararsız. Onların kuşağı toptan apartmacı şairler*» demiş. Sonunda da; «*950 den sonra şiirde ne varsa ben yaptım*» demeye getirmiş.

Belki gazetelerimiz toptan haksız da değiller sanata verdikleri yer bakımından. Bundan çok değil beş yıl önce, sinema ve tiyatro eleştirmecisi olan kaç gazetemiz vardı. Şimdi belki de hepsinin var. Sanat bir ortam işi herşeyden önce galiba. Ama hiç değilse, sanatı böyle kötü «müسابakalar» haline getirmemeleri istenebilir şimdilik.

Böylece insanoğlunun en ulu zihin çabası hiç değilse, ayaktopu ile, bisiklet yarışı ile bir hizaya gelmekten korunmuş olur.

Bunaltı, felsefenin vardığı sonuç. Belki o kaçınılmaz sonuç. Marx'ın felsefeyi aksiyondan ayırmayan devriminden sonra soyut felsefe bir iç sıkıntısı geçirecekti elbet. Varoluşçuluğun, yüzeyde bile olsa hızlı yayılması yeni bir aşama sayılmalı dünyamızda.

Bunaltı, çağımıza çok uygun

lar diyebiliriz.

Büyük sanatçı (ozan) günlük olaylardan, küçük yaşantılardan büyük yaşantılara geçebilir, bu geçişi sağladığı sürece büyük sanatçı için küçük yaşantıların sözü edilemez. O, küçük yaşantıyı «İçinde» büyük yaşantı olarak yaşatabilen kişidir. Bir damla su ile bir deniz çalkantısını, bir tek ağaçla bir orman öğütüsünü duyurabilir bize. Örneğin bir çoğun donuk - karanlık bakışından, acı gülmüşmelerinden hakları, özgürlükleri çalınmış yığınların ıstırabını duyup duyurabilir, yeni yepyeni, büyük yapıtlar epitebilir (ibda edebilir). Bizde Orhan Veli, Sait Faik ikinci ve üçüncü bölümlerde belirttiğimiz

nitelikte yapıtlar yaratmışlardı, daha çok yaşasalar-
dı yaratacakları yapıtlar tüm üçüncü bölümün malı
olabilecekti.

Özetlersek: Yapıtın yaşantıyı aşabilmesi için yaşantının büyük yaşantı niteliğinde olması gerekiyor diyeceğiz. Büyük yaşantı ölmezliğe ancak böylelikle kavuşur. Ve büyük yaşantı yerini büyük yapıt'a bırakmış olur ki biz bu durumu yapıtın yaşantıyı aşması hali diye tanımlıyoruz. İşte böyle bir yapıt karşısında sanatçıyı ve onun büyük yaşantısını ikinci sıraya itiyor, bize sunduğu yapıtı başta yapıyoruz. Giderek *Yapıt'tan başka bir varlık göremez oluyoruz.*

bir duygu. Belki bütün koşullar düşünülürse çağımıza en yakışan duygu. Felsefe dışında doğrudan doğruya yaşamadan gelen çeşitli nedenleri olabilir. Ama sonunda yine de bir düşünce macerasıdır. En azından bizim toplumumuz için somut bir örneğini vermek, bir somut karşılığını bulmak zorundayız. Yapabileceğimiz, ya bunalmak ama bunun yerli ve kaçınılmaz nedenleriyle bunalmak, bunun çok insancıl bir davranışla yok edilmesine çalışmak, belki başka bir deyimle bunaltı'yı çağdaş bir baş kaldırma hareketi haline getirmek, yahut felsefede bunalmak. Felsefede bunalsak bile, bunun çözümünün yaşamada bulunabileceğini de unutmamak.

Biz, çoğumuz, ikisini de yapmıyoruz; edebiyatça bunalıyoruz sadece, günlük, küçük yaşamada bunalıyoruz. Üstelik buna yaşamada değil, felsefede özür bulmaya çabalyoruz. Yine çoğumuz yeterli olmadığımız için de, toplum içinde sebepsiz, karşılıksız ve sonuçsuz kalıyoruz. Böylece bunaltı ne oluyor biliyor musunuz? Dada'ca ve sorumsuz bir yadsıma. Bize kalırsa bunaltı yadsıma değildir. Belki olsa olsa, —edebiyatça karşılığı elbet— sinme'dir, boş vermedir, yahut alabildiğine kavgadır. Aslında yine çoğumuz bunaltı'mızın gerçek sebeplerini de biliyoruz. Bunlar Türkiye'de ilkin cinsel bunalma, ikincisi kişiliksizlik bunalmasıdır. Ama bunları edebiyatça söylemek, yani bir edebi, düşünsel bunaltı haline getirmek istiyoruz. Son onbeş-yirmi yıllık —daha eskiye bile gidebiliriz hattâ— şiirimizde, romanımızda, öykümüzde bu konuda yapılacak bir araştırma - inceleme çok ilginç sonuçlar verebilir. Hele ozanlarımızın şiirlerinin çoğu, bir ruhsal ve cinsel refoulement'dir.

Bize kalırsa hiç ayıp değil bu sebepleri çok kişisel olan bunaltılar. Bunların da rahatça edebiyatı yapılabilir. Üstelik yaygınlıkları sebebiyle, bir genellik, bir «mesele» niteliğini de alabilirler. Ama bunun bilincine varmak ve bunlara ille birtakım edebi sebepler aramanın gereği yok.

Bütün bunları İstanbul'da yayımlanan ve yeni gördüğümüz bir dergiyi düşünerek yazdık. Derginin adı, Bunaltı.

«yeni insan», İstanbul'da yeni yayımlanmaya başladı. Üçüncü sayısı Mart/1963 tarihini taşıyor. Ö

zenli, bol resimli bir dergi. Üstünde yazılı fiyata ya mal edilir ya edilemez. Sahibi bildiğimiz bir ad, Celâl Silay. Bir çok yazılar, şiirler, haberler var dergide. Şimdilik tutarsız —yani gayri mütecanis— gözü küyor. Edip Cansever'in, şiir üstüne «kapalı» adlı bir yazısı var. Şiirde yalnızlığa çağdaş bir anlam vermenin çabası içinde, ilginç, güzel bir yazı.

Celâl Silay'ın DOĞA adlı şiirinden alınan parçalar yadırganıyor. —yadırganmak hoşuna gidiyorsa— Şöyle bir dörtlük var şiirde:

«can ten içinde

ten can içinde
can kan içinde
kan can içinde»

Celâl Silay yeni bir panthéisme ardında ise, bunun hem gereği yok, hem yapılacak bu değil diye düşünüldük okuyunca.

Dergide bir de «Yeni kuşaktan üç Şair» diye bir yazı var. Hep söylüyoruz, yine söyleyelim; yeni kuşaktan şairlerden söz ederken da ha dikkatli davranmalıyız. Övmenin yahut yermenin ölçsüzlüğü; incelemenin isabetsizliği yeni yetişen bir ozan şaşkınlığa düşürebilir.

AKBANK

Her türlü
Banka işleriniz için

AKSİGORTA

Bilumum sigorta
muameleleriniz için

Hizmetinizdedir.

(dost: 38)

Geçen ayın içinden

SOSYAL ADALET — Geçen Kurban Bayramı'nda Diyanet İşleri Başkanlığı sosyal adalet konusunda kendi payına düşeni yerine getirmeye çalıştı. Radyoda haberler, bayram gazetelerinde demeciler... Kurban kesmekten amaç, fakir insanların da et yemesini sağlamakmış. Elbette, din'in sosyal yanını araştıranlar birtakım olumlu sonuçlara varabileceklerdir. Ancak! koşulların, olanakların değiştiğini de gözönüne almak gereklidir. Yılda bir kurban kesilecek; tesadüf, kimi fakir insanların et yemesini olanaklı kılacak... Evet, sadece tesadüfe bağlı bir yardım sistemi. Sonra, yılda bir kez...

Ne olursa olsun, Diyanet İşleri'nin bu işareti birtakım düşüncelerin gelişmesine yardım edecektir. Nitekim, aynı makam, zekât sandıkları kurmayı da dikkate almış.

Din'i sosyal bir açıdan ele alıp işlersek şu herkesin ürettiği «reform» sorunu da bir bakıma çözümlenmiş olur.

HACILAR — Onları da yılda bir kez yoklamak ister. Bu yıl pek çok hacı gönderdik. Çetin Altan'a göre bu bir «millî acı». Değerli düşündür Şefik İnan hacılar ve dövizler konusunda -yine rakamları konuşarak- çok güzel bir yazı yayınladı. Hattâ, kimi yazarlar, Suud hazretlerinin hacılar sayesinde kaç tane kadın beslediğini bile açığa vurdu.

Her şeyden önce şu Suudi Arabistan denilen ülkede, hacıların bütün rahatlıklarını sağlayacak turistik olanaklar var mıdır, meydana getirilmiş midir? Hacı gönderen ülkeler bu konuda birtakım koşullar ileri sürerler, hacılarını buna göre gönderir, ya da göndermezlerse Suudi Arabistan elbette gerekli tedbirlere başvurur. Sekiz-on yıl önce bir doktor, Zenzem kuyusunun çevresinin çamurlar içinde olduğunu yazmıştı; sonradan mermerle çevrilmiş.

Sonra; hacıların başına mutlaka bir işler gelir. Soyulurlar, dövülürler; bir türlü kararını bulmayan Arap ülkelerinden geçerken ihtilâllere, hükümet devrilmelerine rasgelir, yolda kalırlar.

Kısacası; hacıların ilgili bir yığın sorun var. Bunları çözmeden binlerce insanı Arap çöllerine, milyonlarca lirayı da yanlarına katarak göndermek ne derece doğrudur?

Hiç değilse, ilgililer, Şefik İnan'ın 23 nisan 1963 günlü Milliyet'te çıkan yazısını masalarının camları altına serseler.

RADYODA YARIM SÖZLER — Bir zaman Çocuk Saati'nde henüz yarım yarım söyleyen çocuklara manzume okutulardı. O değil... Pazar sabahı idi galiba.. Hızlı hızlı konuşan birisi hikâye anlatmaya başladı: «Yahu, kardeşim dedim, biz dedim... Ondan sonra Oran'a (Orhan olacak) seslendim, «Oran» dedim...»

Açıkçası, güzel ve tam konuşmayı Radyodan öğrenecek değil miyiz? Sokakta biri size «Kardeşim, ya'u» dese, ya da Burhan diyeceğine «Buran» diye seslense kızmaz mısınız? Radyoya kızmak işe yaramıyor. Çünkü, Radyonun ağız bu çeşit konuşmaya fena halde alışık. Vazgeçiremiyorsunuz bir türlü.

HİRSİZ — POLİS OYUNU — Bayram günlerinde birinde, bir gece yarısı hırsız bir arkadaşımızın evine girmiş, dört-beş kat elbisesini, cebinden 750 lira parasını (maaşını elbette), radyosunu almış gitmiş. Bereket versin o gün giydiği elbiseyi almamış bozukluk 215 kuruşunu bağışlamış. İçimizden birisi: «Kibar adammış doğrusu, dedi, seni don gömlek, otobüs parasına muhtaç da bırakabilirdi.» Bir başkası: «Arkasını aramadın mı?» diye sordu. Soyulan arkadaşımız anlatmaya başladı: «Geçenlerde karakolda polis memurunu soymuşlar. Geçen yıl Başbakanın evine hırsız girmişti, hatırlarsınız. Bir de, emniyet müdürünün evi altındaki kolacı dükkânı soyuldu... Ben; hırsızların böyle yerleri de yoklayabildiği bir yerde hırsızın arkasına düşmem! Ama, hırsızla karşılaşsaydım onu vururdum. Pencereden kaçarken vururdum. Sonra da on yıl hapis yatarım. Ucuz kurtuldum yine. Arkadaşları: «Öyleyse haline şükret!» dediler.

Kara kara düşündük. Düşünen, yazı yazan aydınları hiç atlamazlar da hırsızları boş bırakırlar. Garip memleket!..

İŞ GÜNLERİ! — Dünya'da bir kurban karikatürü... Üzerine de «iş günleri» diye yazmışlar. Mayıs ayında böyle kaç iş günü kurban verdik!

Bir defa arife günü dairelerde büsbütün boşalmış diye birkaç memur nöbette kalır. Bayramın ertesi günü, odalar dolar boşalır; herkes birbirinin bayramını kutlar. Bayram tatillerine bunları da katarsanız kurbanın cüssesi büyür de büyür...

Tunus ve Mısır gibi Arap ülkeleri de bu gidişin ayırına vardılar da tedbir almaya başladılar. Bizim işlerimiz ise tersine. En lâyiğimiz bile oy'u, itibar'ı din'den bekliyor. Arife günü memurlara göz yummakla dindar görünmek dâvasında...

BİR KANUN — Diyanet İşleri Teşkilât Kanunu tasarısı gerici gazeteler tarafından yoğun bir kampanya ile karşılandı. En yobaz kalemler kanun aleyhine seferber edildi ve tasarı geri alındı. Kanun tasarısı Sünni-Alevî ayrılığını da körükleyen tartışmalara yol açtı.

«Din tahdit edilemez» miş... Din sınırlanamazsa, bunu yazarlar bile kendilerini güven altında göremezler. Okuma - yazma bilmiyen cahil yobazın, gazetede yazı karalıyan din sömürücüsüne bile tahammül edemeyeceği hesaplanmalıdır. Oy uğruna yapılan

bu çıkışların bizi, bir yazarın dediği gibi Ortaçağa değin geri götüreceğinden şüphe edilmesin!

Sünni-Alevî sorununa gelince... Türkiye'de 10-12 milyon arasında alevî vardır. Sünnileri onlardan önde tutmak için bir nedenimiz yoktur. Hıristiyanı bile yurttaş sayan Türk anayasası önünde öz Türk alevîlerin yeri bellidir.

Bu kanun tasarısının karşılanması ve geri alınışı, bizim inatla geriye doğru gitme isteğimizin korkunçluğunu gösteriyor.

AYLAK İNSANLARIN UĞRAŞILARI — İngiltere'de bir prenses evlendi. Tanrı bahtiyar etsin. Şimdi; prenses evlendi diye neler oldu; bizim gazetelerden özetliyelim:

Kıraliçe «Kahvaltı» niteliğinde bir yemek vermiş. Bu, asıl şölen değilmiş. Ne var ki bu «sade» yemekte neler yenip neler içildiğini saymakla bitiremediler. Dağlar ve ırmaklar gibi... İngiltere köklü bir demokrasinin yurdudur. Bu yapılan israf değil mi ve hükümet ile halk buna nasıl katlandı? Bize ne? Ancak, demokrasi dendi mi başımızı o yana çeviririz de... Kıraliçe, Avrupa'nın kıyısından bucağından sökülüp gelen «aristokrasî»ye bağlı kimseleri bir de pikniğe çağırmış. Zavallı «aristokratlar» ne sürprizlerle karşılaşmamışlar?. Önce, hepsi otomobile ve atlı arabaya alışık oldukları halde bir otobüse bindirilmemişler mi? Kimbilir nasıl çocuklar gibi ellerini çırpmışlardır. Sonra efendim, basit bir hana inilmiş ve... hayır, altın ve gümüş kaplarda değil, bakır ve çinko kaplarda yemek yenilmiş. «Aristokratlar» için ne sürpriz, ne eğlence, değil mi?

İnsanlarla alay mı ediliyor? Dünyada açlık var, nüfus patlaması var diye bilim adamları kıyameti koparıyor. Aç insanlar için en büyük sürpriz, en büyük sevinç alüminyum kaplarda karın doyuracak basit yemekler yemektir. Gel gelelim, Avrupa'nın kokmuş aristokrasisi, lüks arabalardan, altın kaplardan usanıyor da otobüse binince, çinko kapta yemek yiyince bundan tad alıyor! Buna dejenerasyon denmez de ne denir?

Ama, prensesin eşiyle birlikte gececeği yollarda gecedeki uyku tulumlarıyla serilenler halk değil mi? Halkın böylesine de kokmuş aristokrasî gerekiyor. Tanrı birbirinden ayırmasın hemen.

Sonra bizim gazetelerimiz ve aristokrasî haberleriyle geçinen salon dergilerimiz!

Hadi canım! İnsanlar milyonca yıldan beri bir arpa boyu ilerleyememişler! Sadece, büyük kalabalıklara adına acı çeken, işkence çeken düşündürler çıkmış! «Eşref-i mahlûkât» ya da «ahsen-i takvim» dedikleri belki de bu bir avuç insandır!

DEVİRİM DİYANET SİTESİ — Mübarek cuma günü temeli açıldı. Diyanet Sitesi'ni anladık; «Devrim» ne demek oluyor? Bizde «din» denildi mi gericiiler ön sıraya çıkar «Devrim Diyanet Sitesi»nin bir Ezher değil de bir yenileniş sitesi olmasını diliyelim.

Bakın bir gazete ne diyor ama: «Bu site için 100.000 lira verdiğine göre siteye Menderes'in adı verilmeliymiş!» Sonra, bez bağlamak için özel bir parmaklık da yapılmalı!

Eğer bu site bir Ezher olacaksa gerçekten verilecek ad için hiçbir itirazımız olmalıyacaktır. Köy enstitülerini kapayıp olumlu bilim'e karşı okullar açanların adları unutulmamalıdır!

ALATURKA KURNAZLIKLAR — 12 Mayıs anne-

ler günü dolayısıyla yer yer yılın anneleri seçildi. Bu arada, bir günlük gazetede çok safça bir kurnazlık göze çarptı; gazete anneler günü için üç aday ortaya koyuyordu: Bayan Gürsel, Bayan İnönü, Bayan Menderes (biz alfabe sırasına göre yazdık). Gazetenin niteliği gereği, oyları Bayan Menderes'in toplanacağı önceden belliydi. Bu alaturka kurnazlıkta biraz daha zeki davranılırdı adaylar çoğaltılır, yine de Bayan Menderes kazanabilirdi. İşin doğrusu; bu üç anneden üçü de kendilerine saygı duyulacak kimselerdir. Neden böyle bir oyuna malzeme yapılmalı?

Aşağıda anlatacağımız yukarıdaki gibi safça değildir. Alabildiğine maksatlı bir «suikast» havası taşıyor: Türk Kültür Derneği Ankara şubesinde, devrimci olmadığı bilinen iki kişi, Derneğin Halkevi olmasını önlemek için çabuk davranıp «Halkevi Derneği» adı ile bir dernek kurmuşlar. Şimdi bir gazete ilân ediyor: böylece Türk Kültür Dernekleri Halk-evi adını alamaz!. Alır ya da alamaz; Türk Kültür Derneği kurulurken temelini karışan harç değışikti. Sonra devrimcilerin eline geçti; arkasından Ankara şubelerini muhafazacılar ele geçirdiler. Şimdi bu muhafazacılar Halkevlerinin kuruluşuna engel olmak istiyorlar. Bir çeşit sabotaj... Ama, ne var ki, Halkevlerinin görevini yapacak ortamı bulabilecek olanlar ad için de bir çare bulurlar.

ÇELENKLİ AŞIK — Ankara'da bir gece yarısı, bilmem hangi partinin bilmem ne başkanı alaturka şarkı okuyan bir bayana çiçek vermek istemiş, o satte bulamamış. Bunun üzerine Atatürk anıtından bir çelenk «kaldırarak» şarkıcıya göndermiş!

Saygısızlık tarihinde böylesi var mıdır, bilmiyoruz. Yoksa bunu yazsınlar. Alaturka şarkıcıya çiçek göndermek isteyen bunu Atatürk'ün anıtından değil, kendi partisinin vazosundan almalı ki anlamı olsun!

BAHTSIZLIK — Milli Eğitim Bakanı: «Ben bahtsız bir bakanım!» demiş. Yaptıkları ve söyledikleriyle bir gerici partinin en sağ kanadını sevindiren, onların dediğinden çıkmıyan bir bakan için, 27 Mayıs devriminden sonra Milli Eğitim Bakanlığı'na oturmak bahtsızlıkların en büyüğüdür. Ama, bu bahtsızlık kime ait? Bakana mı, yoksa yurda mı, öğretmenlere mi, yoksa onu getiren partiye mi? Varın, düşünün!..

DİNİMİYEN KİN — Gazetenin biri Yassıada'nın vakarlı Yüksek Adalet Divanı Başkanı için masallar uydurduğunsun; bir başka eski devir kalıntısı gazete de Başsavcının ağabeyisinden kardeşi aleyhine bilgi toplamakla uğraşıyor.

İnsan gazeteleri karıştırmaktan tiksiniyor. 27 Mayıs'a düşman isen Tedbirler Kanunu'nu çiğner, girersin içeri. Ama, kardeşi kardeşe düşürerek 27 Mayıs'ı vurmak yukarıda andığımız alaturka kurnazlıklardan biridir.

Bizansın son günleri. Ya da Türkiye'de ihtilâl sonrası yılları...

Özdemir NUTKU'nun

MODERN TİYATRO AKIMLARI

(19. Yüzyıl)

DOST YAYINLARI ARASINDA ÇIKTI

10. Liradır.

Sanat- Sanat- çılar

24. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

On üç, on dört yaşlarımdan beri Devlet Resim ve Heykel Sergilerini uzaktan uzağa izlerim. Gördüğüm ilk Devlet Resim ve Heykel Sergisi, 1952 yılına rastlayan 12. sergidir. İkincisi, 1961 yılında açılan 22. Sergi; üçüncüsü, düzenlenmesi ve yönetimiyle görevlendirildiğim 24. Sergi oldu.

Devlet Resim ve Heykel Sergisi'nin sürekli bir gelişme içinde olduğunu söyleyebilir miyim? Eski sergilere alınmış, ödüller kazanmış eserlerden bulabildiklerimi inceledim. Devlet Resim ve Heykel Sergisinde seviye yükselmektedir. Nasıl ki sanatımız 24 yıl önceki sanat değilse, son Devlet Resim ve Heykel Sergileri de ilk sergilerin çok ilerisindedir. Yirmi dört yıl önce Türkiye'de yılda kaç sergi açılırdı, bu sergilerin kaç şahsi sergiydi? O yıllarda şahsi sergi yapmak olağanüstü bir iş sayılırdı. Ne demek şahsi sergi açmak, ressamlar verirlerdi bir sergilik tabloyu Devlet Sergisine, olur, biterdi.

Bugün belli başlı büyük kentlerimiz dışında bile sergiler açılıyor. Uluslararası sanat gösterilerine katılıyoruz, bu sergilerde sanatçılarımızın başarılarına tanık oluyoruz. Devlet Resim ve Heykel Sergisi bu önemli gelişmede kuvvetli bir etken olmuştur. Bugüne kadar bu serginin yönetimi, jürilerin tutumu üzerine, haklı haksız, yazılı, ya da kulaktan kulağa çok söylenmiş, özellikle artık Devlet Resim ve Hey-

Kent Oyuncuları 1962-1963 döneminde İstanbul'da başarıyla oynadıkları üç oyuna: «Sandalyalar - Ders», «Mary Mary», «Martı» ya bir de Necati Cumalı'nın «Derya Gülü» eserini ekliyerek bir aylığına Ankara'ya geliyorlar. Oyunlar, 4-27 Haziran arasında Küçük Tiyatro'da verilecektir. Yukarıdaki resimde, Anton Çehov'dan Behçet Necatigil'in dilimize çevirdiği «Martı» da Yıldız Kenter ile Müşfik Kenter görülmektedir

Doğru Olmıyan Bir Yansıtma

Dost dergisinin geçen sayısının da Alman eleştircisi W. Haftmann'ın Ankara'lı sanatçılarla yaptığı oturum üzerinde Cemil Eren'in bir yazısı yayınlanmıştı.

Yazıdaki bazı yanlış yorumlar, değiştirmeler aynı toplantıda bulunanların dikkatinden kaçmamıştır. Bu durumun yazanın dil bilmeyişinden ya da konuşulanları Sevgi Nutku'nun çevirdiği gibi yansıtmadığından ileri geldiği anlaşılmaktadır.

Örneğin W. Haftmann'ın, ken disine gösterdiğim üç resim üzerindeki görüşleri, hiçte o yazıda belirtildiği gibi değildir. Haftmann, malzeme olarak demirle boyayı birlikte kullandığım çalışmada «demirin burada işi ne?» gibi bir hafiflikle takılmamış tersine bu resmi şaşırıcı, yeni bir görüş, bir kolaj olarak yorumlamıştır.

Diğer sanatçıların resimleriyle ilgili konuşmalar üzerindeki yanlışlıkları yansıtmayı gereksiz buluyor, ayrıca Cemil Eren'in bu tutumunu, yersiz bulduğumu da belirtmek istiyorum.

Fahir AKSOY

kel Sergisine «Soylu» sanatçıların katılmak istemedikleri ve katılmadıkları ileri sürülmüştür. Oysa, jüriler ne kadar titiz davranırlarsa davranırlarsa, Devlet Resim ve Heykel Sergisine eseri kabul edilen sanatçı sayısı yıldan yıla artmaktadır. Sanatçı sayısı artmakla, eser sayısı azalmaktadır. Sergi kataloglarının incelenmesi görüşümüzü yansıtır. Örneğin 1940 yılında açılan 2. Serginin kataloğuna bakalım: Sergiye katılan ressam sayısı 50, heykeltraş sayısı 5; seçilen resim sayısı 360, heykel sayısı 16. Ortalama almırsa ressam başına 7, heykelci başına 3 eser düşer. 24. Sergiye 144 ressamdan 278 resim, 15 heykeltraştan 27 heykel alınmıştır. Sergiye katılmak isteği ile eser gönderen sanatçı sayısı 200 ü bulmaktadır. Demek ki 1940 yılından bu yana sanatçı sayısı üç kat artmış fakat sanatçı başına sergiye kabul edilen eser sayısı üç-dört kat eksilmiştir. Şu halde, Devlet Sergilerine sanatçılarımızın artık ilgi göstermediklerini söylemek uluorta bir yargı olmaktan ya da sanat dünyamızı kendinden ibaret görmekten öteye geçmemektedir.

Aksi-ne, Devlet Resim ve Heykel Sergisi, resim ve heykel bölümleri dışına taşmağa istidatlıdır. Sergiye seramikçiler de katılmak istemektedir. 24. Sergide çeşitli gravürlerin ayrı bir bölüm meydana getirdiği görülmüştür. Bu durum, sergi yönetmeliğinde değişiklik yapılmasını gerektirmekte ve yönetmeliğe, bütün sanat kollarında çalışan sanatçılarımızı özendirecek maddeler eklenmesini düşündürmektedir.

NEDİM GÜNSÜR'ÜN DÜNYASI

Bu yıl bütün üyeleri eli ya da yukarı yaşlarda olan Jüri, genç sanatçılar üzerinde oylarını birleştirdi. Resimde Birincilik Nedim Günsür'e, İkincilik Dinçer Erimez'e; Heykelde Birincilik, Akademide öğrenci olan Alım Karamürsel'e, İkincilik Sadı Özış'e verildi.

Jüri kararları her zaman tartışma konusu olabilir. Fakat şunu belirtmeği gerekli görüyorum: Jüri bu sonuçlara, on altı saat süren bir çalışma ile, adım adım ilerleyerek varmış, kanıkarını içtenlikle belirtmiştir.

Yıllardır yüzünü görmediğim Nedim Günsür için ben bu sonucu bekliyordum. Onun ısrarlı, sessiz, sabırlı çalışması karşılıksız kalmamıştır, diye düşünüyorum şimdi.

Bildim bileli Nedim bir ipekböceği hayatı yaşıyor. Kozasını örüyor. Ağır, gösterişsiz, sessiz, emin. Nedim'in ipekböceği hayatı yaşaması, eserini bütün moda akımların dışında tutuyor. Böylece Nedim kendini de, seyirciyi de aldatmıyor. Saf ve katıksız olarak kalıyor. Bir sanatçının kendini eserine koyabilmesi mutluluk, eserinin kendine benzemesi bir erdem. Nedim tabiat aşığıdır. Otları, böcekleri, gökyüzünü, çiçek açmış ağaçları sever o... Duru gökyüzlerini benekliyen uçurtmalar, sükün içindeki kırlarda çiçeklenivermiş ağaçların arasında koşuşan çocuklar, Kuşdili çayırına ipini germiş cambaz, damlarda hırlaşan kediler, pencereden bakan bir kadın, kısacası bütün bir Kadıköy, daha doğrusu, Kadıköy'lü Nedim'in Kadıköy'de görmekten hoşlandığı şeyler, arayıp bulduğu motifler. Akademi'de öğrenciyken neyse, sonraları da o kaldı Nedim. Pa-

ris'te kroki defterini koltuğuna sıkıştırıp Bois de Vincennes'deki hayvanat bahçesine gidışı tebessümlerle anlatılır.

Nedim, yalnız Zonguldak'ta, öğretmen olarak çalıştığı yıllarda acılaşır, buruklaşır; kömür ocaklarını tanımıştır çünkü.

«Yüz karası değil kömür karası, Böyle kazanılır ekmeğ parası» Böyle kazanılmış ekmeği bölen eğri büğrü parmaklar, kömür karasının ıslaklığında parıldayan gözakları... Siyah - beyaz zevkini, ustalığını Nedim Zonguldak döneminde kömürün, kömür insanların hizmetine verir. Nedim'in sanatındaki bu acı yön ikide bir su yüzüne çıkar. Mutluluk özlemini yansıtan kompozisyonlarının yanısıra, şuuraltı yerleşmiş korkuyu, endişeyi sezdirenen resimler; insan etinin didik didik edildiği bir savaş alanı, başlarına konmuş kuzgunları tevekkülle taşıyan insanlar...

NEDİM GÜNSÜR'ÜN DÜNYASI

FAZLA İKRAMIYE VEREN BANKA

TÜRKİYE İŞ BANKASI

paranızın... istikbalinizin emniyeti

(üst: 37)

Nedim'in resimleri, önlerinden geçenleri durdurmak için gürültü koparmıyorlar. Altına göze çarpar bir hafta konmamış olsa, ziyaretçiler 24. Serginin Birinci ödülüne değer görülen esere takılmadan gelip geçebilirler. Ama bir defa kendisine ilgilenenler için «Gökyüzü» bitmeyen, usandırmıyan mutluluk şarkısını söylemeğe koyulur. Sıcacık kırmızılara boyanmış damların üzerinde, soğuk sıcak tonların çok güzel bir düzenini veren, telefon telleri, uçurtmaların ipleri, antenler, balkonların parmaklıkları, narin bacalarla hendesi bir düzene sokulmuş gökyüzünde mutluluğun bayrağı uçurtmaların sarı, kırmızı, mavi vurguları... Aşağıdan, daracık sokaklardan yükselen yaşama uğultusunun gökyüzüne yayılır.

Gelecek sayıda öbür genç sanatçıları anlatacağım.

ESİRKUŞ'UN SERGİSİ

Mayıs ayı içinde Ankara Güzel Sanatlar Galerisinde, Tokat lisesi resim öğretmeni Mustafa Esirkuş'un, daha önce İstanbul'da Türk-Alman Kültür Derneği galerisinde sergilenen eserlerini gördük.

Güneydoğu Anadolu illerinden birinde uzun yıllar yaşamış olduğumdan, Mustafa Esirkuş'un Tokat dolaylarında geçirdiği on yılın ne demek olduğunu tâ içimden kavırıyor, anlıyorum. Ne zaman Mustafa'yı hatırlasam, kafese kapatılmış bir kuş gelir gözlerimin önüne, Esirkuş adıyla Mustafa'nın hayatı arasında bir bağıntı kurarım.

Eyüp'lü Mustafa, 1948 yılındaydı sanırım. Güzel Sanatlar Akademisinden diploma aldı, askerlik görevini yaptı ve İstanbul'dan çıkıp gitti. Gidiş o gidiş. Mustafa Orta Anadolu kasabalarında, Tunhal'da Yıldızeli'de, Tokat'da eriyip gitmek için çok direndi, resimden bir gün bile caymadı; oralardan gönderdiği eserlerle, İstanbul'da kalan arkadaşları, adına sergiler düzenlediler, grup sergilerine, Devlet Resim ve Heykel Sergilerine katılmalarını sağladılar.

Esirkuş'un sanatı, eserlerinin değeri üzerine yargılarda bulunmak bana güç gelir... Onun öğrenim yıllarında edindiği bilgiyi, aldığı zevk eğitimini, zerresini kaybetmeden, Anadolu'nun göbeğinde geçirilen bir on yıldan sonra, kutsal bir emanet gibi bize getirmiş olmasını olağanüstü buluyorum. Kaldı ki Mustafa bu geçen zaman içinde sanatını daha da olgunlaştırma-

yı bilmıştır. Şekilbozma ile nakışlaştırma arasında değişen biçim anlayışını yüksek renk zevkiyle birleştiriyor. Bundan sonra Mustafa'nın, biçimlerde parçalamaya daha az yer vermesi, daha az sayıda renk le yetinmesi beklenebilir. Son resimlerinde bu eğilim seziliyor.

Mustafa'nın heykeltraş yönünü anlamak zor. Sergisindeki iki ağaç heykel, heykel alanındaki suzuzluğumuzu unutturuyor, acaba Mustafa gücünü hep heykele mi verse diye düşündürüyor. Ama biliyorum ki Onun asıl kişiliği resimdedir. Bu kişiliğin gelişip serpilmesi Esirkuş'un Tokat dolaylarından çıkabilmesine bağlı görünüyor.

Turan EROL

GAZETECİLİK DİL ÖDÜLÜ SONUÇLARI AÇIKLANDI

Türk Dil Kurumu 1962 Yılı Gazetecilik Dil Ödülü Sonuçları, Seçiciler Kurulu'nun 27.Nisan.1963 günü yaptığı toplantı sonunda belli olmuştur.

1.Ekim.1962 — 31.Aralık.1962 dönemi için verilen ödüle kendilerinin adaylıklarını koyan yazı işleri sorumlu yönetmenleri ile teknik sekreterler ve haber yazarlarından başka Türk Dil Kurumu Tanıtma Kolu'nca da Anadolu basınından Çorum'da yayımlanan *Yeni Adım*, Trabzon'da yayımlanan *Hakimiyet*, Eskişehir'de yayımlanan *Sakarya*, Konya'da yayımlanan *Sabah*, Antakya'da yayımlanan *Sabah*, Karacabey'de yayımlanan *Meltem*, Kiliste yayımlanan *Kent* gazetelerinin; Ankara - İstanbul - İzmir Basınından da Cumhuriyet, Demokrat İzmir, Dünya, Milliyet, Sabah Postası (İzmir), Ulus, Vatan, Ekspres (Ankara)'nın adaylıkları konmuştur.

Seçiciler Kurulu yaptığı incelemeler sonunda oybirliği ile şu kararlara varmıştı:

ANADOLU BASININDA:

HABER DİLİNDE :

BİRİNCİ: Çorum'da yayımlanan YENİ ADIM gazetesi yazı işleri sorumlu yönetmeni ORHAN ÇÖPLÜ. (Tl. 1.000,— sı)

HABER BAŞLIKLARINDA :

BİRİNCİ: Trabzon'da yayımlanan HAKİMİYET gazetesi yazı işleri sorumlu yönetmeni AHMET AYDINOĞLU, (Tl. 1.000,— sı)

İKİNCİ: Eskişehir'de yayımla-

nan SAKARYA gazetesi yazı işleri sorumlu yönetmeni İNAL CEM AŞKUN (Kurum yayınları)

ÜÇÜNCÜ: Adapazarı'nda yayımlanan YENİ SAKARYA gazetesi yazı işleri sorumlu yönetmeni NUSRET ÖZGEN, (Kurum yayınları)

ANKARA - İSTANBUL - İZMİR BASININDA :

HABER BAŞLIKLARINDA :

BİRİNCİ: Dünya Gazetesi Yazı İşleri Sorumlu Yönetmeni SAMİ KARAÖREN, (Tl. 1.500,— sı)

İKİNCİ: Dünya Gazetesi Yazı İşleri Sorumlu Yönetmeni HİKMET ÇAĞLAYAN, (Kurum yayınları)

ÜÇÜNCÜ: Dünya Gazetesi teknik Sekreteri TEKİN GÜZELBEYOĞLU, (Kurum yayınları)

Seçici Kurulu, Tanıtma Kolu'nca adaylıkları konulan Ankara - İstanbul - İzmir basınından seçilmiş gazetelerdeki haber ve haber başlıklarının kimlerce yazılıp yapıldığının saptanmasındaki güçlüğü gözönünde tutarak kesin bir değerlendirmeye yapılmasının doğru olamayacağı sonucuna varmış, bu gerekçeyle haberleri yazanlarla, başlıkları yapanları belli olmıyan gazeteler arasında kesin bir değerlendirmeye gitmemiştir.

Ancak, gerek başlıklarda, gerekse haberlerinde sürekli dil çabası ve gittikçe arılaşıma görülen gazetelere Türk Dil Kurumunca teşekkür edilmesi uygun görülmüştür. Bu gazeteler, adlarının alfabe sırasına göre şunlardır:

Cumhuriyet, Demokrat İzmir, Ekspres (Ankara), Dünya, Milliyet, Sabah Postası (İzmir), Ulus, Vatan, Sabah (Konya), Sabah (Antakya), Karacabey Meltem, Kent (Kilis).

Ödül sonuçları ilgililere telle bildirilmiştir. Ödüller 1.Mayıs.1963 Cuma günü yapılacak olan ATAÇ ANMA GÜNÜ'nde özel törenle verilecektir.

MAYIS ŞENLİĞİ

Mayıs ayı bu yıl Ankara ve İstanbul'da, günlük güneşlik bir sergi, tiyatro, sanat toplantıları ayı oluverdi.

İSTANBUL ÖZEL TİYATROLARI Birbiri peşine Ankara'ya gelmeye başladılar. Ankara'da konuşulan konuların en önemlilerinden biri de tiyatro son günlerde.

ALTI YAŞINI DOLDURAN res-

sam Bedri Baykam'ın resim sergisi, 10 Mayıs 1963 Cuma günü Sanat Se-
venler Kulübünde bir kokteyle a-
çıldı. Ressamın resimlerine koydu-
ğu adlar, çocuk dünyasının bütün
şenliğini belirtiyordu. Örneğin :
Dünya dönüyor, Sıfır buçuk, Hooo,
Orman, Balık, Tatata, Hücum, Kit
Taylor, Cehennem, Ööö, Kömür
toplayan çingene, Telefon eden po-
lis, Atlılar, Avcılar, Kız kaçırınlar,
Komiklikler, Kürek çeken harfler...
v.s..

BAKIRKÖY ÖZEL KÜLTÜR KO-

LEJİ Öğrencileri, öğretmenleri,
ressam Nevin Çokay'ın yöneticili-
ğiyle yaptıkları resimlerini 9-15 Ma-
yıs 1963'de Taksim Meydanı, İnönü
Gezisi girişinde, 20-28 Mayıs 1963
de de Beyoğlu Olgunlaşma Ensti-
tüsü Galerisi'nde sergilediler.

TELEVİZYON VE GÖSTERİ —
Kültür Koleji öğrencilerinin bu yılı
sıkı çalışarak başarılı geçirdikleri-
ni gösteriyordu. 9 Mayıs 1963 Per-
şembe günü İ.T.Ü. televizyon da
gösteri; 19 Mayıs 1963 Pazar günü
Beyoğlu Yeni Tiyatro da Gösteri

(Müsamere)..

TÜTÜNLER ISLAK, şiir kitabıyla
Turgut Uyar Yeditepe Şiir Armağ-
anı'nı kazandı. Yeditepe Şiir Arma-
ğanı Seçiciler Kurulu, 1962 yılının
en beğenilen şiir kitabını seçmek
üzere 16 Mayıs günü toplandı. Bu
toplantıya gelen üyeler, tüzüğün 8.
ci maddesi gereğince, en beğendik-
leri üç kitabı yazılı olarak bildirdi-
ler: Tahir Alangu, (M.C. Anday'ın,
Kolları Bağlı Odysseus'u, S.K. Ak-
sal'ın El'ne'si, Ülkü Tamer'in Ezra
ile Gary'si); Asım Bezirci, (Turgut

Reklâmlarınız için

Yurdun ve Dünyanın Dört Bucağında

BASIN İLAN KURUMU

GENEL MÜDÜRLÜK

Cağaloğlu, Türk Ocağı Caddesi No. 1 İstanbul

Telefon: 22 43 84 - 22 43 85 Telgraf Adresi :

BASINKURUMU

Şubeler

İstanbul
Ankara
İzmir
Adana
Bursa
Diyarbakır
Erzurum
Eskişehir
Konya
Zonguldak

Diş Muhabirler

A. B. D.
Almanya (Federal)
Almanya (Doğu)
Avusturya
Avustralya
Belçika
Bulgaristan
Çekoslovakya
Danimarka
Fransa
Hollanda
İngiltere
İspanya
İsrail
İsveç
İsviçre
İtalya
Japonya
Lübnan
Macaristan
Norveç
Pakistan
Polonya
Portekiz
Romanya
Yugoslavya
Yunanistan

(Basın : 7869/A - 5631 - 42)

Y a ş a m a k

Elinde yaşamak örüyordu kadın. Kocasını savaşların en büyüğündeydi, yaşamaktaydı. Kocasına yaşamak örüyordu. Elinde duvar renkli bir yün vardı. Elinde sarmaşık renkli bir yün daha vardı. İkisini de örüyor, örüyordu. Gözlerini ak eden günışığının altına çöreklenmişti. Sirtında aba vardı, şal vardı. Ayaklarında kalın-cacık yün çoraplar vardı. Tümünü toprak renkliydiler ve üzerlerinde çiçekler vardı. Kadın çiçeklerin saplarını tutmuş koparmış, yapraklarını da rasgele sarıya, yeşile, karaya boyamıştı. Günışığında ortalık ak esiyordu. Dışarıda kar olduğunu görüyordu kadın. Dışarıda kar olduğunu gördükçe daha hızlı yaşamak örüyordu. Duvar renkli yün büyüyor büyüyordu. Sarmaşık renkli yün de döne-kıvrıla, onun üzerine dolanıyor, dolanıyordu. Daracık bir odanın içindeydiler. Daracık bir odada duvar renkli yün daha çok büyüyemezdi ve sarmaşık renkli yünü onun üzerine daha çok dolayamazdı kadın. Pencere camlarındaki ak, duvarın soğuşunu içeri taşıyordu. Az önce daha hızlı yaşamak örüyordu kadın ve şimdi işte elleri durmuştu. Çöreklenmediği yerde sıkıca büzülüp, uyuklarcası bir düşe daldı.

Kocasını savaşların en büyüğündeydi, yaşamaktaydı. Dışarının soğuşuna çıkmalı bir yirmi gün geçmişti. Kadın, dayanmakla dayanmamaklığın orta yerinde, yakarıyordu. Odanın giderek ısınmışlığında elleri büyüdü. Düşünceleri yayılıp genişlediler. Kocasına yaşamak örüyordu yeniden. Sıcakta daha hızlı, daha hızlı örüyordu. Sonra gülmüşü ve düşünü olduğu yerde bırakıp, uyudu. Kadının uyumakla düş görmek arasındaydı tüm dünyası zaten. Dünyasının birinci ucunda böylece kaldı.

Daracık odanın köşegenlerinden biri üzerine bağdaş kurup oturmuş oğlan, ocağa çalı-çırpı yılmıştı. Ocaktan is karışık alevler çıkıyordu. Gözlerinde bir duvar rengi, ve bir toprak rengi, birlikte oynayıp durmaktaydılar. Anasının yüz çizgilerindeki yumuşayışa önce bir anlam yakıştırmayı denedi. Başaramadı. Omuzlarını silkip, bağdaş kurduğu köşegene daha bir içtenlikle yayıldı. Yirmi gün oluyordu ki, ağızlarını hiç açmamıştılar anasıyla. Ekmekçi de hiç uğramaz olmuştu evlerine ya. Oğlan bu ağız açmayışa da bir anlam yakıştırmayı denedi. Onu da başaramadı. Yine omuzlarını silkip, yayıldığı köşegene daha bir içtenlikle sarıldı. Gözlerinde acı bir ağlamak vardı. Tüm dünyasının gözlerinde olduğu belliydi oğlanın. Olduğu yerde uyudu.

Dışarının soğuşu, kilometrelerce ötedeki bir demiryolu işçisini daha az ilgilendiriyor değildi. Buz tutmuş rayları eliyle her yoklayışında daha bir üşüdüğünü duyuyordu adam. Yirmi gündür ağızına sıcak yemek koymamıştı. Kendi yöresinde iş bulamadığı günlerden biri, demiryolu işçiliğinin iyi para getirdiğini söylemişlerdi. İyisini ya da kötüsünü düşünmüyordu hiç. İş olsundu. Kilometrelerce ötesinin salık verilmesini de yine önemsememişti. Kırk günlüğüne de olsa bir işi vardı artık ve işte ilk yirmi günün sonuydu. Dışarının soğuşu gitgide artıyordu. Bir yirmi gün dişini sıkmalıydı daha. Önündeki raylar buz tutmuşlardı. Demiryolu boyluboyunca bir yandan öte yana uzayıp gidiyordu. İki yanda da kar yığınları sıralıydı. Çevre tüm topraklı, kumlu, taşlı. Tümünü alabildiğine kar altındaydılar. Adam, en büyük savaşın içinde olmanın gerçeklerine tutkun açıkuyürekliğiyle kendine özgü bir yaşamak buldu çevrede. Yalnız değildi. Sağında - solunda rayların buz tutmuşluğuna eğilip doğrulan, tüm güçlerini bu dışarının soğuşunda ekmek kazanmaya yöneltmiş, kişiler vardı.

Adam ellerini hohladı. Gerçekte, kendine özgü sandığı çevrede yapayalnız olduğunu düşündü. Yığın içinde bir o, bir öze kişi, bir öze kişi daha... Tümünü bir

Uyar'ın Tütünler Islak'ı, A. Kadir'in Dört Pencere'si, Attilâ İlhan'ın Belâ Çiçeği); Hüsamettin Bozok, (M. C. Anday'ın Kolları Bağlı Odysseus'u, S. K. Aksal'ın Elinle'si, Ercüment Behzat Lav'ın Mau Mau'su); Edip Cansever (Tugut Uyar'ın Tütünler Islak'ı, M. C. Anday'ın Kolları Bağlı Odysseus'u, Ülkü Tamer'

in Ezra ile Gary'si); Memet Fuat (M. C. Anday'ın Kolları Bağlı Odysseus'u, S. K. Aksal'ın Elinle'si, Tugut Uyar'ın Tütünler Islak'ı); Fethi Naci (Tugut Uyar'ın Tütünler Islak'ı, Melih Cevdet Anday'ın Kolları Bağlı Odysseus'u, S. K. Aksal'ın Elinle'si); Behçet Necatigil (Tugut Uyar'ın Tütünler Islak'ı, M. C.

Anday'ın Kolları Bağlı Odysseus'u, Attilâ İlhan'ın Belâ Çiçeği)

Tüzüğü'nün 9. cu maddesine göre, yapılan açık oylamada şu sonuçlar alındı :

- Tahir Alangu : Kolları Bağlı Odysseus
- Asım Bezirci: Tütünler Islak

yiğindi ya, oysa yığının içinde hep ayrı birer kişiydiler. Adam, yanbaşında eğrilip doğrulan kar muşambalı, ayakları çizmeli ve yüzü esintiyle kızarmış kişinin yine sandığınca yanbaşında olamayacağını anlayıverdi. İçini bir karamsarlık bürüdü. Rayların geliş yönüne gözlerini dikti, kaldı. Rayların gidiş yönünde karısı vardı. En açık yürekliliğiyle karısını düşündü. Şimdi daracık odalarında yün örüyor olmalıydı. Belki de uyuyor olmalıydılar oğluyla birlikte. Gözlerini bir sıcak tuttu adamın. Utanmasa ağlamıyacaktı. Yirmi gündür ekmekçinin evlerine uğramadığından utandı. Biliyordu uğramıyacağını. Ekmekçiye para bırakmamıştı ki, uğrasındı. Karısı uyuyor olmalıydı şimdi ve açlığını duymuyor olmalıydı. Oğlu da öyle. Oysa daha bir yirmi günleri vardı önlerinde. Uyunmazdı. Kim olsa uyuyamazdı daha bir yirmi gün. Adam hırsla elinden demir makasını bıraktı. Rayların buz tutmuşluğu boyunca koştu, koştu. Demiryolu üzerinde üçboyutlu işmanın görüntü alacağı oynayıyordu. Üçboyutun kapsayışında bir akıllık, alışılmamış sıcaklığı adamın gözlelerinden çekip almayı tasarlıyordu.

«Para» dedi adam, kulübenin kapısında durup seslendi, «para»... Sesini yüksek tutmuştu ilkin, oysa giderek düşürüyordu... Kulübede kimse olmadığını bir o biliyordu şimdi. Elindeki tomarı hırsla ceplerine dağıtıp, yürüdü. «Para» diyordu, «para kırk günde verilmiş...» Delicesine güldü. Kulübedeki şimdi kırk günde versindi hadi. Yattığı yerde verebilirse, versindi. Delicesine koştu. İçini bir pişmanlık kaplıyordu. O böyle olsun istememişti, hiç istememişti. Üç boyutun sıcaklığı adamı yeniden sarıyordu. O para istemişti. Evlerine yirmi gündür ekmekçi uğramıyordu, artık uğrasındı. Kulübedeki «olmaz» demişti, «biz öyle emir aldık, kırk gün dolmadan veremeyiz. Sonra hiçbiriniz burada çalışmaz, kaçır gidersiniz...» Adam vurmıştu kulübedekine. Kaskatı kesilmiş yumruklarıyla vurmıştu. Şimdi işte para tomarı ceplerindeydi. Oysa o böyle olsun istememişti, hiç istememişti. Pişmanlığı büyüyordu. Delicesine koşmayı bıraktı, durdu. Gözlerini tutan sıcakla, rayların döşemesine çöktü. Ağlamaktan katılıyor, kaskatı kesilmiş yumruklarıyla rayları dövüyordu. Sonra yorgunluktan olduğu yere yığıldı, kaldı. Yaşamak, kar muşambalı bir gölge gibi uzanıyordu demiryolunda. Kilometrelerce ötede kadın, dünyanın birinci ucunda yaşamak örüyordu. Daracık odanın orta yerine yakın köşegenine daha bir içtenlikle sarılmış oğlan, tüm dünyasını gözlerinde götürüyordu, belliydi.

Rayların geliş yönünden bir karaltı koptu. Büyüdü, büyüdü, gelip yolun kar muşambalı gölgesi üzerinden hızla geçti. Yaşamak kendince bir türkü tutturmuştu. Karaltının ve gölgenin çığlıkları önce birbirlerine ve daha sonra, ak bir büyütle ışık-ışık yansıyan güne karıştılar. Altıotuzbeş katları ışılan güne bir yığın yaşamak daha getiriyordu.

SON YILLARIN EN
MÜHİM KİTABI

Malaparte Darbe-i Hükûmet San'atı

Cavit Yamaç

MİLLÎ İRADE
DIŞINDA İKTİDARI
ELE GEÇİRME
USULLERİ

Büyük bir cilt
halinde

SATIŞ YERLERİ
BELİRLİ
KİTAPÇILAR
VE
GÜNDER

İşıklar Caddesi Gürsel
Çarşısı — ANKARA
Fiatı : 15 Lira

Hürriyetin müdafaası,
ancak, onu tehdit edenin
bilmekle kaabildir.

- c) Hüsametdin Bozok: Kolları Bağlı Odysseus
- d) Edip Cansever: Tütünler Islak
- e) Memet Fuat: Kolları Bağlı Odysseus
- f) Fethi Naci: Tütünler Islak
- g) Behçet Necatigil: Tütünler Islak.

Oylama sonucu Turgut Uyar'ın Tütünler Islak adlı kitabı 1962 Yeditepe Şiir Armağanını kazanmış oldu.

METİN ELOĞLU, 18 Mayıs 1963 Cumartesi günü Bursa Halkevinde, bir resim ve şiir sergisi açmıştır.

GÜNEY ŞİİRLERİ GECESİ, Mersin Ata Fikir Derneği'nin 13 Mayıs 1963 Pazartesi akşamı düzenlediği toplantının adıydı. Toplantıda Çevrenin sanata gösterdiği ilgisizlikten yakınılmış, Şiirler okunmuş, nükteler, tartışmalar içinde geç saatlere dek oturulmuştur.

GENEL BAYİLERİMİZ

AKBA Kitapevi
ANKARA

MİNNETOĞLU Kitapevi
Cağaloğlu Meydanı
İSTANBUL

ORHAN ÖZŞİŞMAN
Gazete Kitap Bayii
Milli Kütüphane arkası 452, So. No: 5
İZMİR

YOLGEÇEN Kitapevi
Çakmak Cad.
ADANA

DOST YAYINLARI

ROMAN :

1 — Acemiler, <i>Hikmet Erhan Bener</i> (*)	200
2 — Sokaktaki Adam, <i>Attilâ İlhan</i> (Ciltli)	600
3 — Babamla Geçen Günler, <i>Clarence Day</i>	400
4 — Hasangiller, <i>Tarik Dursun K.</i>	200
5 — Gordium I, <i>Hikmet Erhan Bener</i>	250
6 — Hatırladıklarım, <i>Eleanor Roosevelt</i> (*) ..	150
7 — Üç Yüzlü Adam, <i>H. A. Philbrick</i> (*)	100
8 — Şehir Çocuğu, <i>Herman Wouk</i> (*)	100
9 — Abraham Lincoln, <i>Emil Ludwig</i> (*)	400
10 — Kiralık Oda, <i>Georges Simenon</i>	300
11 — Sanık, <i>Alexander Weisberg</i>	200
12 — Polis Müfettişi Kadavra, <i>Georges Simenon</i> ..	300
13 — Zenciler Birbirine Benzemez, <i>Attilâ İlhan</i> ...	400
14 — Ayaşlı İle Kiracıları, <i>M. Şevket Esendal</i> ...	400
15 — Otlakçı, <i>Memduh Şevket Esendal</i> (Ciltli) ..	600
16 — Mendil Altında, <i>M. Şevket Esendal</i> (Ciltli) ..	600
17 — Belâlı Yer, <i>Erskine Caldwell</i> (Ciltli)	600
18 — Ne Ekersen, <i>Mehmet Seyda</i>	400
19 — Dünya Evi, <i>Orhan Kemal</i>	500
20 — Kızgın Toprak, <i>Jorge Amado</i>	600
21 — Duru Göl, <i>İlhan Tarus</i>	500
22 — Korsan Çıkmazı, <i>Nezihe Meriç</i>	500
23 — Vapur Düdüklere, <i>Ayhan Hünelp</i>	300
24 — Ölümle Saklambaç, <i>Georges Simenon</i>	400

HİKÂYE :

1 — Karınca Yuvası, <i>İlhan Tarus</i> (*)	125
2 — Dost, <i>Vüs'at O. Bener</i> (*)	125
3 — Grev, <i>Orhan Kemal</i> (Ciltli)	300
4 — Tepedeki Ev, <i>Umran Nazif</i>	200
5 — Şu Babamın İşleri, <i>Carlos Bulosan</i>	200
6 — Kardeş Payı, <i>Orhan Kemal</i>	300
7 — Topal Koşma, <i>Nezihe Meriç</i>	200
8 — Sihamba (Zenci Hikâye ve şiirinden seçme) <i>Suat Taşer</i>	100
9 — Yaşamazsınız, <i>Vüs'at O. Bener</i>	200
10 — Bozbulanık, <i>Nezihe Meriç</i> (2. Baskı)	200
11 — Perşembe Yağmurları, Hazırlayan : <i>Salim</i> <i>Şengil</i>	100
12 — Hallaç, <i>Leylâ Erbil</i>	250

ŞİİR :

1 — Memleket Saat Ayarı, <i>S. Aldanır</i> (*)	100
2 — Dünya Güzel Olmalı, <i>Mehmed Kemal</i>	100
3 — Sisler Bulvarı, <i>Attilâ İlhan</i> (2. Baskı)	300
4 — Haraçmezat, <i>Suat Taşer</i>	100
5 — Anzelha, <i>Halim Yağcıoğlu</i>	100
6 — Yanık Sarı, <i>Ahmet Köksal</i>	100
7 — Cümbüşçübaşı, <i>Ercümend Uçarı</i>	100
8 — Yağmur Kaçağı, <i>Attilâ İlhan</i>	200
9 — Köroğlu, <i>İlhan Berk</i>	200
10 — Hacivatın Karısı, <i>Salâh Birsal</i>	200
11 — Dağda Ateş Yakanlar, <i>O. F. Toprak</i>	200
12 — Sultan Palamut, <i>Metin Eloğlu</i> (*)	200

13 — Herboydan (Dünya şiirinden seçmeler) <i>Can Yücel</i>	400
14 — İki Dal, <i>Celâl Vardar</i>	100
15 — Manilerimizden, <i>Dr. İlhan Başgöz</i>	200
16 — Duvar, <i>Attilâ İlhan</i> (2. Baskı)	300
17 — Horozdan Korkan Oğlan, <i>Metin Eloğlu</i>	200
18 — Mısırkalyonıgne, <i>İlhan Berk</i>	250
19 — Rüzgârlı Su, <i>Selâhattin Batu</i>	250
20 — Gözünü Sevdığım, <i>Oğuz Tansel</i>	250
21 — Tütünler Islak, <i>Turgut Uyar</i>	300

TİYATRO :

1 — Öteye Doğru, <i>Sutton Vane</i>	100
2 — Tarihi Boyunca Tiyatro, <i>Turhan Dilligil</i> (*) ..	100
3 — Annemi Hatırlıyorum, <i>John Van Druten</i> ...	100
4 — Bir Dünya ki, <i>Suat Taşer</i>	100
5 — Vatanseverler, <i>Sidney Kingsley</i>	150
6 — Korku, <i>Orhan Asena</i>	100
7 — Deli Dumrul, <i>Suat Taşer (Destan)</i>	300
8 — Yarın Cumartesi, <i>Güner Sümer</i>	300
9 — Modern Tiyatro Akımları, <i>Özdemir Nutku</i> ..	1000

GEZİ :

1 — Moskova Mektupları, <i>Lydia Kirk</i>	100
2 — Abbas Yolcu, <i>Attilâ İlhan</i>	400
3 — Ha bu diyar, <i>Fikret Otyam</i>	200
4 — Gide Gide, <i>Fikret Otyam</i>	250
5 — Uy ba ho, <i>Fikret Otyam</i>	300

DENEME — FİKRA :

1 — Söz Arasında, <i>Ataç</i>	100
2 — Deveküşüne Mektuplar, <i>Haldun Taner</i>	300

BALE :

1 — Gönülü Yüce Türk, <i>Metin And</i>	500
--	-----

MİMARLIK :

1 — İnsana Dönüş - F.LI. Wright - <i>Şevki Vanlı</i> ..	1000
---	------

ÇOCUK KİTAPLARI MASALLAR DİZİSİ :

1 — Altı Kardeşler, <i>Oğuz Tansel</i>	100
2 — Cimri ile Cömert, <i>İlhan Dumançoğlu</i>	100
3 — Talih Kuşu, <i>Tezel Amca</i>	100
4 — Kahkaha Sultan, <i>Mümtaz Zeki Taşkın</i>	100
5 — Öksüzöğlan, <i>İlhan Dumançoğlu</i>	100
6 — Nalinci Padişah, <i>İlhan Dumançoğlu</i>	100
7 — Altın Top, <i>İlhan Dumançoğlu</i>	100

ÇOCUK KİTAPLARI BİLGİ — HİYÂYE DİZİSİ :

1 — Küçük İspanyol Kızı Maria	125
2 — Arap Abdül Kardeş	125
3 — Çing Ling ile Tung Ling	125
4 — Meksikalı Kardeşler	125

SHD. KOLLEKSİYONLARI

Cilt : 2, 3, 4, 5 Ciltleri altışar lira, 6. Cilt yedibuçuk lira 7-8 birarada 10 lira.

«Dodst» KOLLEKSİYONLARI

Cilt : 1—2, 3—4, 5—6 Ciltleri 18 zer lira. 7. Cilt 12 lira.

Yeni Dizi :

1—2, 3—4. Ciltleri birarada 25 şer lira.

(*) İşaretiler tükenmiştir.

Dünden - Bugünden

istanbul

Kamyonlar kavun taşır ve ben
Boyuna onu düşünürdüm,
Kamyonlar kavun taşır ve ben
Boyuna onu düşünürdüm,
Niksar'da evimizdeyken
Küçük bir serçe kadar hürdüm.

Sonra âlem değişiverdi
Ayrı su, ayrı hava, ayrı toprak.
Sonra âlem değişiverdi
Ayrı su, ayrı hava, ayrı toprak.
Mevsimler ne çabuk geçiverdi
Unutmak, unutmak, unutmak.

Anladım bu şehir başkadır
Herkes beni aldattı gitti,
Anladım bu şehir başkadır
Herkes beni aldattı gitti,
Yine kamyonlar kavun taşır
Fakat içinde şarkı bitti.

cebeci köprüsü

tokad'a doğru

Çamlıbelden Tokad'a doğru
Tozlu yolların aktığı ırmak!
Ben seni çoktan unuttum;
Sen de unuttun mu, dön geri bak.

Atların kuyruğu düğümlü,
Bir yandan yağmur yağar, ıslak;
Bir yandan hamutlar şak şak eder;
Bir yandan tekerlekler döner, dön geri bak.

Orda, derenin içinde
İki üç akçakavak.
Tekerlekler döner, başım döner,
Kavaklar yeşeriyor, dön geri bak.

Orda derenin içinde
İki üç çırılçıplak
Alçacık damı düşündükçe
Gözlerim yaşarıyor, dön geri bak.

İrmaklar gibi uzaklaşır
Bir türkü kadar uzak
Tekerlekler iki çizgi bırakır,
Hamutlar şak şak eder, dön geri bak.

Cebeci Köprüsünün üstü
Karıncı yuvasına benziyor,
Hamallar, körler, topallar,
Oturmuş nasibini bekliyor.

Cebeci Köprüsü yüksek
Altından tren geçiyor,
Ya benim aklımdan geçenler?
Kimse bilmiyor.

Şu dünya güzelim dünya
Tıkır tıkır işliyor,
İnsanlar insanlar insanlar
Neden böyle çekişir durur
Aklım ermiyor.

Cebeci köprüsünün korkulukları
Kara boyalı,
Daha böyle köprülerden geçersin çok!
Cahit Külebi!

**Cahit
KÜLEBİ**